

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne 2014,

kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna zákona o pomoci v hmotné nouzi

Čl. I

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 379/2007 Sb., zákona č. 239/2008 Sb., zákona č. 259/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 206/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 141/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 329/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 366/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 306/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb. a zákona č. 64/2014 Sb., se mění takto:

1. V § 2 odstavec 2 zní:

„(2) Osoba se nachází v hmotné nouzi, není-li dále stanoveno jinak, jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob

a) po odečtení přiměřených nákladů na bydlení (§ 9 odst. 2) nedosahuje částky živobytí (§ 24), nebo

b) dosahuje sám nebo spolu s příspěvkem na živobytí podle § 4 odst. 1 písm. a) částek živobytí, ale nepostačuje k zabezpečení odůvodněných nákladů na bydlení (§ 34) a služeb s bydlením bezprostředně spojených (dále jen „odůvodněné náklady na bydlení“),

příčemž si nemůže tento příjem zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů vlastním přičiněním a zabezpečení jejích základních životních podmínek je tak vážně ohroženo.“

2. V § 3 odst. 1 písm. a) úvodní části ustanovení se za slovo „zaměstnání“ vkládají slova „ , popřípadě osoba, která je v pracovním nebo obdobném vztahu, ale nemá z těchto vztahů v rozhodném období příjem“.

3. V § 3 odst. 1 písm. a) se doplňuje bod 10, který včetně poznámky pod čarou č. 70 zní:

„10. zaměstnancem, jemuž zaměstnavatel nevyplatil mzdu, plat, odměnu za práci nebo jejich náhradu v termínu jejich splatnosti⁷⁰⁾,”

⁷⁰⁾ § 141 odst. 1 a § 144 zákoníku práce.“.

4. § 8 včetně nadpisu a poznámek pod čarou č. 13 a 71 zní:

„§ 8

Společně posuzované osoby

(1) Orgán pomoci v hmotné nouzi může z okruhu společně posuzovaných osob vyloučit osobu, u které žadatel o dávku prokáže,

- a) že společně s ní neužívá byt, jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení, nebo
- b) že ačkoliv společně s ní užívá byt, jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení, nepodílí se s touto osobou na úhradě nákladů společných potřeb, je-li jinou osobou podle zákona o životním a existenčním minimu⁷¹⁾.

(2) Orgán pomoci v hmotné nouzi určí v případě, že osobu lze posuzovat v rámci dvou či více okruhů společně posuzovaných osob¹³⁾, do kterého okruhu osoba patří, a to podle skutečného soužití osob.

(3) Pokud užívají byt, jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení se žadatelem o dávku nebo příjemcem dávky další osoby, určí se výše odůvodněných nákladů na bydlení podílem všech osob užívajících tentýž byt, jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení, jako kdyby byly tyto osoby společně posuzované, a to bez ohledu na to, jestli tyto osoby o dávku žádají.

(4) Pokud byt, jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení užívají osoby, které nejsou se žadatelem o dávku, popřípadě s příjemcem dávky, společně posuzovány, a žadatel o dávku, popřípadě příjemce dávky, proto nemůže doložit výši skutečných nákladů na bydlení pro celý byt, jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení, určí se výše odůvodněných nákladů na bydlení postupem uvedeným v odstavci 3 z částky nákladů na bydlení obvyklých v rozhodném období pro obdobný byt, jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení v dané obci.

(5) Jestliže nebude možné určit výši odůvodněných nákladů na bydlení výpočtem podle odstavce 4, protože se obdobný byt, jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení v dané obci nenachází, určí se výše odůvodněných nákladů na bydlení pro byt postupem uvedeným v odstavci 3 podle normativních nákladů na bydlení podle § 26 zákona o státní sociální podpoře, a pro jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení postupem uvedeným v odstavci 3 podle odůvodněných nákladů na bydlení podle § 34 písm. d).

(6) Jestliže bude skutečná výše nákladů na bydlení nižší než částka určená výpočtem podle odstavců 4 nebo 5, bude za odůvodněné náklady na bydlení určena skutečná výše nákladů na bydlení.

¹³⁾ § 4 odst. 6 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

⁷¹⁾ § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 110/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.“.

5. V § 9 odst. 1 písm. b) se doplňuje bod 3, který zní:

„3. z důchodů poskytovaných v rámci důchodového pojištění⁵³⁾,”.

6. V § 9 se na konci odstavce 2 doplňuje věta „Do odůvodněných nákladů na bydlení se pro účely příspěvku na živobytí započítávají v případech, kdy osoba užívá k bydlení jiný než obytný prostor nesplňující standardy kvality bydlení podle § 33b odst. 1 nebo užívá ubytovací zařízení podle § 33a odst. 3 a nemá jinou možnost bydlení, náklady až do výše, která je v místě obvyklá, avšak maximálně do výše 75 % normativních nákladů na bydlení podle zákona o státní sociální podpoře⁶⁴⁾“.
7. V § 9 odst. 3 písm. b) se slova „písm. d)“ nahrazují slovy „písm. c)“.
8. V § 9 odst. 3 písm. c) se slova „písm. k)“ nahrazují slovy „písm. m)“.
9. V § 10 odst. 2 písmeno b) zní:
- „b) u jednorázové dávky období aktuálního kalendářního měsíce.“.
10. V § 10 odstavec 5 zní:
- „(5) Rozhodným obdobím, za které se zjišťuje plnění ostatních podmínek v případě podání žádosti o opakující se dávku, je aktuální kalendářní měsíc, a to ke dni podání žádosti. Rozhodným obdobím, za které se zjišťuje plnění ostatních podmínek v průběhu poskytování opakující se dávky, je kalendářní měsíc předcházející aktuálnímu kalendářnímu měsíci. Rozhodným obdobím, za které se zjišťuje plnění ostatních podmínek v případě podání žádosti o jednorázovou dávku, je aktuální kalendářní měsíc, a to ke dni podání žádosti.“.
11. V § 11 odst. 1 se za slovo „živobytí“ vkládají slova „a na doplatek na bydlení“ a slova „až 6“ se nahrazují slovy „a 5“.
12. V § 11 odst. 4 písm. a) se slovo „občan“ nahrazuje slovem „osoba“ a na konci textu písmene a) se doplňují slova „; orgán pomoci v hmotné nouzi posuzuje přiměřenost bydlení ve vztahu k bydlení stávajícímu zejména s přihlédnutím k jeho formě, velikosti, výši nákladů na bydlení a osobním poměrům dotčené osoby a osob s ní společně posuzovaných“.
13. V § 11 se odstavec 6 zrušuje.
- Dosavadní odstavec 8 se označuje jako odstavec 6.
14. V § 13 odst. 1 písmeno d) zní:
- „d) nároku na výživné a nároku na úhradu některých nákladů neprovdané matce,“.
15. V § 24 odst. 1 písm. d) se číslo „9“ nahrazuje číslem „10“.
16. V § 24 odst. 1 písm. e) se za slova „kalendářní měsíc“ vkládají slova „, s výjimkou osoby uvedené v písmenu a)“.

17. V § 26 odst. 3 se slova „3 kalendářních měsíců“ nahrazují slovy „6 kalendářních měsíců“.

18. V § 26 odst. 3 větě první se za slovo „dávky“ vkládají slova „ , aniž by prokázala splnění podmínek podle odstavce 1“ a slova „§ 3 odst. 4“ se nahrazují slovy „§ 3 odst. 1 písm. c)“.

19. V § 27 se doplňuje odstavec 3, který zní:

„(3) Pokud je osoba vyloučena z okruhu osob v hmotné nouzi z důvodu neuplatnění nároků a pohledávek ke zvýšení příjmu a pokud znovu o dávku požádá do 6 kalendářních měsíců ode dne odejmutí dávky, aniž by prokázala splnění podmínek podle odstavce 1, považuje se za osobu uvedenou v § 3 odst. 1 písm. c). Pokud osoba má nároky a pohledávky, které nevyužívá ke zvýšení příjmu, a dojde u ní k přerušení pobírání dávky pomoci v hmotné nouzi před uplynutím 6 kalendářních měsíců ode dne přiznání dávky a tato osoba znovu požádá o dávku do 6 kalendářních měsíců ode dne odejmutí dávky, započítají se do doby potřebné pro hodnocení majetku podle odstavce 2 i doby, které proběhly u předchozího pobírání dávky.“.

20. § 33 včetně nadpisu a poznámek pod čarou č. 72 až 74 zní:

„§ 33

Podmínky nároku na doplatek na bydlení

(1) Nárok na doplatek na bydlení má vlastník bytu, který jej užívá, nebo jiná osoba, která užívá byt na základě smlouvy, rozhodnutí, nebo jiného právního titulu, jestliže by po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení snížených o příspěvek na bydlení podle jiného právního předpisu¹²⁾ byl

a) příjem vlastníka bytu nebo jiné osoby, která užívá byt, zvýšený o vyplacený příspěvek na živobytí nižší než částka živobytí osoby (§ 24), nebo

b) příjem společně posuzovaných osob zvýšený o vyplacený příspěvek na živobytí nižší než částka živobytí společně posuzovaných osob (§ 24);

právní titul k užívání bytu je přitom nezbytné prokázat písemným dokladem, přičemž předložení čestného prohlášení k tomuto účelu nestačí.

(2) Podmínkou nároku na doplatek na bydlení je získání nároku na příspěvek na živobytí. Doplatek na bydlení lze přiznat s přihlédnutím k jejím celkovým sociálním a majetkovým poměrům také osobě, které příspěvek na živobytí nebyl přiznán z důvodu, že příjem osoby a společně posuzovaných osob přesáhl částku živobytí osoby a společně posuzovaných osob, ale nepřesáhl 1,3násobek částky živobytí osoby a společně posuzovaných osob.

(3) Nárok na doplatek na bydlení nevznikne, pokud osoba bez vážného důvodu odmítne možnost přiměřeného bydlení ve smyslu § 11 odst. 4 písm. a), které je povinna si aktivně hledat; za tímto účelem je osoba také povinna o pomoc při získání takového bydlení požádat obec, ve které má trvalý pobyt či ve které se skutečně zdržuje. Obec je v těchto případech povinna příslušnému orgánu pomoci v hmotné nouzi na jeho vyzvání sdělit, zda ji osoba o pomoc při získání přiměřeného bydlení požádala, zda osobě nabídka takového bydlení ze strany obce byla učiněna a zda tato nabídka byla osobou akceptována. Ustanovení vět první a druhé se nepoužijí u osoby, které byl poskytnut příspěvek na zvláštní pomůcku podle jiného právního předpisu¹⁹⁾,

ze kterého byla financována úprava bytu, a u osoby obývající byt zvláštního určení, jestliže její zdravotní stav zvláštní úpravu tohoto bytu vyžaduje.

(4) Za vlastníka bytu se považuje i manžel, který užívá byt na základě práva bydlení odvozeného od vlastnického práva druhého manžela⁷²⁾, pokud nárok na doplatek na bydlení neuplatňuje manžel jako vlastník bytu. Za nájemce bytu se považují oba manželé, mají-li k bytu společné nájemní právo⁷³⁾. Za dobu trvání nájemního vztahu se považuje i doba od zániku členství v bytovém družstvu do uplynutí lhůty k vyklizení bytu, doba od smrti nájemce služebního bytu nebo bytu zvláštního určení do uplynutí lhůty k vyklizení tohoto bytu a doba od trvalého opuštění služebního bytu nebo bytu zvláštního určení jeho nájemcem do uplynutí lhůty k vyklizení tohoto bytu.

(5) Nárok na doplatek na bydlení má také osoba užívající nemovitost po dobu probíhajícího dědického řízení k této nemovitosti, pokud se zůstavitelem, který byl vlastníkem nemovitosti, žila ve společné domácnosti k datu jeho úmrtí a byla s ním společně posuzovanou osobou.

(6) V případech hodných zvláštního zřetele může orgán pomoci v hmotné nouzi určit, že za vlastníka nebo jinou osobu užívající byt považuje i vlastníka nebo osobu užívající na základě smlouvy, rozhodnutí, nebo jiného právního titulu, za účelem bydlení jiný než obytný prostor, za předpokladu, že uvedený prostor splňuje standardy kvality bydlení podle § 33b odst. 1. Dále může v případech hodných zvláštního zřetele orgán pomoci v hmotné nouzi určit, že za osobu užívající byt považuje i osobu užívající na základě smlouvy, rozhodnutí nebo jiného právního titulu za účelem bydlení ubytovací zařízení podle § 33a odst. 3. Za případ hodný zvláštního zřetele se považuje vždy osoba ubytována v domově pro seniory, domově pro osoby se zdravotním postižením, domově se zvláštním režimem, chráněném bydlení, domě na půl cesty, terapeutické komunitě, nebo v azylovém domě podle zákona o sociálních službách⁷⁴⁾; ustanovení § 8 odst. 3 až 5 a § 33b se v tomto případě nepoužijí. Pro prokázání právního titulu k užívání prostorů uvedených ve větách první až třetí se použije odstavec 1 obdobně.

(7) Nárok na doplatek na bydlení má bez splnění podmínek uvedených v odstavcích 1 až 3 nezletilé nezaopatřené dítě, které je v plném přímém zaopatření zařízení pro péči o děti nebo mládež, nebo které žije v náhradní rodinné péči, a to za podmínky, že na něj přešlo vlastnictví nebo nájem bytu a dítě nemá dostatečný příjem nebo majetek k úhradě odůvodněných nákladů na bydlení.

(8) Splňuje-li podmínky nároku na doplatek na bydlení více osob, náleží doplatek na bydlení jen jednou v rámci jednoho okruhu společně posuzovaných osob, a to osobě určené na základě dohody těchto osob. Nedohodnou-li se tyto osoby, určí orgán pomoci v hmotné nouzi, které z těchto osob se doplatek na bydlení přizná.

⁷²⁾ § 744 občanského zákoníku.

⁷³⁾ § 745 a 746 občanského zákoníku.

⁷⁴⁾ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. “.

Poznámka pod čarou č. 62 se zrušuje.

21. Za § 33 se vkládají nové § 33a a 33b, které včetně nadpisů a poznámky pod čarou č. 75 znějí:

„§ 33a

Byt, jiný než obytný prostor a ubytovací zařízení

(1) Bytem se pro účely tohoto zákona rozumí soubor místností nebo samostatná obytná místnost, které svým stavebně technickým uspořádáním a vybavením splňují požadavky na trvalé bydlení a jsou k tomuto účelu užívání určeny podle stavebního zákona nebo jsou zkolaudovány jako byt.

(2) Jiným než obytným prostorem se pro účely tohoto zákona rozumí prostor, který je na základě smlouvy, rozhodnutí nebo jiného právního titulu určen pro bydlení, a který zároveň splňuje standardy kvality bydlení podle § 33b odst. 1. Pro prokázání právního titulu k užívání jiného než obytného prostoru uvedeného ve větě první se použije § 33 odst. 1 obdobně.

(3) Ubytovacím zařízením se pro účely tohoto zákona rozumí ubytovací zařízení splňující podmínky uvedené v § 21a zákona o ochraně veřejného zdraví, jestliže je ubytování v těchto zařízeních poskytováno na dobu delší než dva měsíce v období šesti měsíců po sobě jdoucích. Pokud je ubytování poskytováno v ubytovacích zařízeních podle věty první, odstavec 2 a § 33b se v tomto případě nepoužijí.

(4) Za byt se pro účely tohoto zákona považuje též soubor místností, které tvoří stavbu pro individuální či rodinnou rekreaci, nebo samostatná místnost, která tvoří stavbu pro individuální či rodinnou rekreaci, pokud jsou tyto stavby užívány vlastníkem k trvalému bydlení a pokud splňují standardy kvality bydlení podle § 33b odst. 1.

(5) V případech hodných zvláštního zřetele lze pro účely tohoto zákona za byt považovat i část bytu, pokud byt splňuje podmínky podle odstavce 1. Pokud v tomto bytě žije více osob, které se pro tyto účely společně neposuzují, určuje se výše odůvodněných nákladů na bydlení za celý byt a je-li na tento byt poskytován příspěvek na bydlení podle zákona o státní sociální podpoře, odečte se tento příspěvek od odůvodněných nákladů na bydlení za celý byt, a dále se postupuje podle § 8.

§ 33b

Standardy kvality bydlení jiného než obytného prostoru a jejich kontrola

(1) Jiný než obytný prostor musí mít pro účely poskytnutí doplatku na bydlení podle tohoto zákona povahu samostatně vymezeného uzamykatelného prostoru s minimálně jednou pobytovou místností, který svou polohou, velikostí a stavebním uspořádáním splňuje dále uvedené požadavky k tomu, aby se v něm zdržovaly a bydlely osoby. Pro vymezení jiného než obytného prostoru se použijí § 3 písm. i), § 8, § 10 odst. 5 a 6, § 11, § 32, § 38, § 44 odst. 1 písm. a) a § 44 odst. 1 věta druhá vyhlášky o technických požadavcích na stavby⁷⁵⁾, ve znění účinném ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona, přiměřeně.

(2) Kontrolu, zda jiný než obytný prostor splňuje požadavky uvedené v odstavci 1, provádí pro účely tohoto zákona na žádost orgánu pomoci v hmotné nouzi obecný stavební úřad.

(3) Při provádění kontroly podle odstavce 2 se postupuje podle ustanovení zákona o kontrole.

⁷⁵⁾ Vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů.“.

22. § 34 včetně nadpisu a poznámek pod čarou č. 63 a 64 zní:

„§ 34

Odůvodněné náklady na bydlení

Do odůvodněných nákladů na bydlení se započítávají

- a) nájemné, popřípadě obdobné náklady spojené s vlastnickou nebo družstevní formou bydlení nebo obdobné náklady při užívání bytu v jiné než nájemní, družstevní nebo vlastnické formě bydlení; nájemným nebo obdobnými náklady při užívání bytu v jiné než nájemní, družstevní nebo vlastnické formě bydlení se rozumí nájemné hrazené v nájemních bytech, a to až do výše, která je v místě obvyklá; obdobnými náklady spojenými s vlastnickou nebo družstevní formou bydlení se rozumí výše prokazatelných nákladů, maximálně však do výše nákladů uvedených v zákoně o státní sociální podpoře⁶³⁾,
- b) pravidelné úhrady za služby spojené s užíváním bytu; úhradou služeb bezprostředně spojených s užíváním bytu se rozumí úhrada za ústřední (dálkové) vytápění a za dodávku teplé vody, za úklid společných prostor v domě, za užívání výtahu, za dodávku vody z vodovodů a vodáren, za odvádění odpadních vod kanalizací, za osvětlení společných prostor v domě, za odvoz tuhého komunálního odpadu, za vybavení bytu společnou televizní a rozhlasovou anténou, popřípadě další prokazatelné a nezbytné služby související s bydlením,
- c) úhrada prokazatelné nezbytné spotřeby energií; úhradou prokazatelné nezbytné spotřeby energií se rozumí úhrada dodávky a spotřeby elektrické energie, plynu, případně výdaje na další druhy paliv, a to ve výši, která je v místě obvyklá; výše úhrady za prokazatelnou nezbytnou spotřebu energií se stanoví jako průměrná cena za dodávku energií pro bytovou jednotku určité velikosti podle sdělení příslušných dodavatelů těchto energií, nejvýše však ve výši skutečných úhrad; v odůvodněných případech lze navýšit takto zjištěné částky až o 10 %; za odůvodněný případ se považuje zejména dlouhodobý nepříznivý zdravotní stav,
- d) v případech hodných zvláštního zřetele při užívání jiného než obytného prostoru nebo ubytovacího zařízení úhrada nákladů uvedená v písmenech a) až c), a to do výše, která je v místě obvyklá, avšak maximálně do výše 90% normativních nákladů na bydlení podle zákona o státní sociální podpoře⁶⁴⁾,
- e) v případech hodných zvláštního zřetele podle § 33 odst. 6 věty třetí úhrada nákladů uvedená v písmenech a) až c), a to do výše, která je v místě obvyklá, maximálně však do výše normativních nákladů na bydlení podle zákona o státní sociální podpoře⁶⁴⁾.

⁶³⁾ § 25 odst. 1 písm. b) zákona č. 117/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁴⁾ § 26 odst. 1 písm. a) zákona č. 117/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.“.

Poznámka pod čarou č. 34 se zrušuje.

23. V § 35 úvodní části ustanovení se slova „připadajících na aktuální kalendářní měsíc“ zrušují.

24. § 35a včetně nadpisu zní:

„§ 35a

Informační povinnost krajské pobočky Úřadu práce

O skutečnosti, že doplatek na bydlení začal být poskytován osobě užívající jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení, informuje krajská pobočka Úřadu práce bez zbytečného odkladu pověřený obecní úřad, obecní úřad obce s rozšířenou působností, nebo újezdni úřad příslušný podle místa skutečného pobytu uvedené osoby s podnětem k zahájení sociální práce za účelem řešení bytové situace dotčené osoby.“.

25. Za § 46 se vkládá nový § 46a, který včetně nadpisu zní:

„§ 46a

Přechod nároku na opakující se dávky při ztrátě podmínky nároku dosavadního příjemce

(1) Přestane-li dosavadní příjemce opakující se dávky plnit podmínky nároku na tuto dávku, přechází tento nárok na nejstarší společně posuzovanou osobu, která žije s dosavadním příjemcem, za předpokladu, že s tímto přechodem nároku vysloví tato osoba souhlas.

(2) Je-li vysloven souhlas nejstarší společně posuzované osoby podle odstavce 1, pak v případě přechodu nároku na doplatek na bydlení platí, že právní vztah k bytu, k jinému než obytnému prostoru nebo k ubytovacímu zařízení, který má dosavadní příjemce doplatku na bydlení, má pro účely pobírání této dávky i tato nejstarší společně posuzovaná osoba. Věta první se nepoužije, pokud dosavadní příjemce doplatku na bydlení svůj právní vztah bytu, k jinému než obytnému prostoru nebo k ubytovacímu zařízení pozbyl.“.

26. V § 61 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno h), které zní:

„h) informuje bez zbytečného odkladu pověřený obecní úřad, obecní úřad obce s rozšířenou působností, nebo újezdni úřad o skutečnosti, že doplatek na bydlení začal být poskytován osobě užívající jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení podle § 35a.“.

27. V § 63 odst. 1 se na konci textu věty první doplňují slova „ , popřípadě šetření v místě pro vyhodnocení podmínek nároku na dávky“.

28. V § 63 odst. 1 větě čtvrté se za slova „sociálním šetření“ vkládají slova „ , popřípadě o šetření v místě pro vyhodnocení podmínek nároku na dávky“.

29. Na konci textu § 68 se doplňují slova „ , který měly tyto osoby způsobit samostatně, popřípadě společně se žadatelem o dávku“.

30. V § 70 odst. 2 se slova „ústavu (zařízení)“ nahrazují slovem „zařízení“, slovo „oprávněn“ se nahrazuje slovem „oprávněno“ a slova „tento ústav“ se nahrazují slovy „toto zařízení“.

31. V § 72 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno d), které zní:

„d) údaj o počtu osob, které užívají byt, jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení společně se žadatelem o dávku.“.

32. V § 72 odstavce 3 a 4 znějí:

„(3) K žádosti o příspěvek na živobytí musí být dále přiloženy tyto doklady:

- a) doklady o výši příjmu žadatele a společně s ním posuzovaných osob v rozhodném období,
- b) doklad o tom, že byt, jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení jsou užívány na základě smlouvy, rozhodnutí, nebo jiného právního titulu,
- c) doklad o podlahové ploše bytu nebo jiného než obytného prostoru,
- d) doklady, na základě kterých je možné získat údaje potřebné k hodnocení standardů kvality bydlení jiného než obytného prostoru podle § 33b,
- e) doklad o výši a úhradě nájemného, popřípadě o výši obdobných nákladů spojených s vlastnickou formou bydlení, družstevní formou bydlení nebo jinou než nájemní, družstevní nebo vlastnickou formou bydlení,
- f) doklad o výši pravidelných úhrad za služby bezprostředně spojené s užíváním bytu, jiného než obytného prostoru nebo ubytovacího zařízení a rozpis těchto služeb,
- g) doklad o výši úhrady za dodávku elektrické energie a plynu, případně dalších druhů paliv, a rozpis těchto energií,
- h) doporučení odborného lékaře o nutnosti dietního stravování,
- i) doklad o plnění soudem stanovené vyživovací povinnosti vůči nezletilému dítěti, případně o výši dluhu na výživném.

(4) K žádosti o doplatek na bydlení musí být dále přiloženy tyto doklady:

- a) doklad o tom, že byt, jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení jsou užívány na základě smlouvy, rozhodnutí, nebo jiného právního titulu,
- b) doklad o podlahové ploše bytu nebo jiného než obytného prostoru,
- c) doklady, na základě kterých je možné získat údaje potřebné k hodnocení standardů kvality bydlení jiného než obytného prostoru podle § 33b,
- d) doklad o výši a úhradě nájemného, popřípadě o výši obdobných nákladů spojených s vlastnickou formou bydlení, družstevní formou bydlení nebo jinou než nájemní, družstevní nebo vlastnickou formou bydlení,
- e) doklad o výši pravidelných úhrad za služby bezprostředně spojené s užíváním bytu, jiného než obytného prostoru nebo ubytovacího zařízení a rozpis těchto služeb,
- f) doklad o výši úhrady za dodávku elektrické energie a plynu, případně dalších druhů paliv, a rozpis těchto energií,
- g) doklad prokazující zdravotní stav žadatele, jestliže je žádáno zvýšení podle § 34 písm. c),
- h) doklady prokazující osiřelost dítěte a skutečnost, že jde o dítě žijící v náhradní rodinné péči nebo v plném přímém zaopatření zařízení pro péči o děti nebo mládež, a doklad prokazující přechod nájmu bytu, jde-li o žádost osiřelého dítěte.“.

33. V § 72 se doplňuje odstavec 8, který zní:

„(8) Pokud je předložení dokladů uvedených v odstavci 3 písm. c) a d) a v odstavci 4 písm. b) a c) spojeno pro žadatele o dávku s těžko překonatelnou překážkou, poskytne tyto doklady na žádost orgánu pomoci v hmotné nouzi obecný stavební úřad.“.

34. V § 75 se na konci textu písmene a) doplňují slova „nebo nebyla přiznána v požadovaném rozsahu“.

Čl. II

Přechodná ustanovení

1. Nárok na opakující se dávku pomoci v hmotné nouzi přiznanou podle zákona č. 111/2006 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, nezaniká dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; orgán pomoci v hmotné nouzi v takovém případě nejpozději do 3 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona zahájí správní řízení o přehodnocení nároku na opakující se dávku pomoci v hmotné nouzi podle zákona č. 111/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

2. Nároky na dávky pomoci v hmotné nouzi náležející za období před 1. lednem 2015 se posuzují podle zákona č. 111/2006 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

3. K hodnocení standardů kvality bydlení jiného než obytného prostoru podle § 33b zákona č. 111/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, v případě dávek pomoci v hmotné nouzi, které byly pravomocně přiznány nebo o nichž bylo řízení zahájeno a pravomocně skončeno před 1. lednem 2015, budou orgány pomoci v hmotné nouzi pro účely přiznání dávky pomoci v hmotné nouzi přihlížet až od 1. září 2015. V období od 1. ledna 2015 do 31. srpna 2015 bude výše odůvodněných nákladů na bydlení v případech hodných zvláštního zřetele při užívání jiného než obytného prostoru stanovena podle výše úhrady nákladů uvedených v § 34 písm. d) zákona č. 111/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

4. K hodnocení, zda ubytovací zařízení splňuje požadavky podle § 33a odst. 3 zákona č. 111/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, budou orgány pomoci v hmotné nouzi pro účely dávek pomoci v hmotné nouzi přihlížet až od 1. května 2015. V období od 1. ledna 2015 do 30. dubna 2015 bude výše odůvodněných nákladů na bydlení v případech hodných zvláštního zřetele při užívání ubytovacího zařízení stanovena podle výše úhrady nákladů uvedených v § 34 písm. d) zákona č. 111/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

5. Orgán pomoci v hmotné nouzi nejpozději do 2 kalendářních měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona informuje osoby, které pobírají dávku pomoci v hmotné nouzi na základě užívání jiného než obytného prostoru o tom, že nebude-li jiný než obytný prostor od 1. září 2015 splňovat standardy kvality bydlení podle 33b odst. 1 zákona č. 111/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, bude dávka pomoci v hmotné nouzi odejmuta popřípadě snížena. Obdobně jako ve větě první se bude postupovat i v případě,

jestliže osoba užívá ubytovací zařízení podle § 33a odst. 3 zákona č. 111/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

6. Orgán pomoci v hmotné nouzi, který v rámci své činnosti nebo na základě kontroly stavebního úřadu zjistí, že jiný než obytný prostor nesplňuje standardy kvality bydlení podle § 33b odst. 1 zákona č. 111/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, je povinen bezodkladně informovat o této skutečnosti příjemce dávky užívající tento prostor a vlastníka, pronajímatele nebo ubytovatele tohoto prostoru. Obdobně jako ve větě první se bude postupovat i v případě, jestliže osoba užívá ubytovací zařízení podle § 33a odst. 3 zákona č. 111/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o státní sociální podpoře

Čl. III

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 137/1996 Sb., zákona č. 132/1997 Sb., zákona č. 242/1997 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 158/1998 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 492/2000 Sb., zákona č. 271/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 125/2003 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 438/2003 Sb., zákona č. 453/2003 Sb., zákona č. 53/2004 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 315/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 124/2005 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 204/2005 Sb., zákona č. 218/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 381/2005 Sb., zákona č. 552/2005 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 113/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 134/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 213/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 269/2007 Sb., zákona č. 379/2007 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 239/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 414/2008 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 326/2009 Sb., zákona č. 362/2009 Sb., zákona č. 346/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 366/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 331/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 48/2013 Sb., zákona č. 267/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 306/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb. a zákona č. 101/2014 Sb., se mění takto:

1. V § 5 odst. 1 písmeno a) zní:

„a) z příjmů, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob podle zákona o daních z příjmů a nejsou od této daně osvobozeny, tyto příjmy:

1. příjmy ze závislé činnosti podle zákona o daních z příjmů, s výjimkou částky, která se považuje za příjem z důvodu bezplatného používání motorového vozidla pro služební účely podle zákona o daních z příjmů a s výjimkou částky odpovídající příjmu, kterého dosáhlo nezaopatřené dítě za měsíce červenec a srpen, a to v rozsahu stanoveném v odstavci 8,

2. příjmy ze samostatné činnosti podle zákona o daních z příjmů, a jde-li o uvedené příjmy podléhající dani z příjmů stanovené paušální částkou, předpokládaný příjem, nejméně však částka stanovená v odstavci 7; pokud podnikání nebo jinou výdělečnou činnost vykonávalo nezaopatřené dítě v měsících červenci a srpnu, nepovažuje se za příjem částka ve výši a za podmínek stanovených v odstavci 8,
 3. příjmy z nájmu podle zákona o daních z příjmů,
 4. ostatní příjmy podle zákona o daních z příjmů, s výjimkou výher v loteriích, sázkách a jiných podobných hrách a výher z reklamních soutěží a slosování, cen z veřejných soutěží, ze sportovních soutěží a cen ze soutěží, v nichž je okruh soutěžících omezen podmínkami soutěže, nebo jde o soutěžící vybrané pořadatelem soutěže anebo příjmu z jednorázové náhrady práv s povahou opakovaného plnění na základě ujednání mezi poškozeným a pojistitelem,
- a to po odpočtu výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení, přičemž jde-li o příjmy podléhající dani z příjmů stanovenou paušální částkou, považují se za výdaje vynaložené na jeho dosažení, zajištění a udržení předpokládané výdaje, po odpočtu dalších výdajů, odpočítávaných z takových příjmů podle zákona o daních z příjmů, po odpočtu pojistného na důchodové spoření, pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění, pokud nebyly pojistné a příspěvek zahrnuty do těchto výdajů, a po odpočtu daně z příjmů připadající na tyto příjmy,“.

2. V § 5 odst. 1 písmeno b) včetně poznámek pod čarou č. 3c, 3e a 3i zní:

- „b) z příjmů, které jsou podle zákona o daních z příjmů osvobozeny od daně z příjmů, tyto příjmy:
1. příjem přijatý v rámci plnění z vyživovací povinnosti nebo obdobná plnění poskytovaná ze zahraničí, s výjimkou uvedeného příjmu, náhrady nebo uvedeného plnění, poskytnutých v rozhodném období z příjmů osoby, která se pro účely stanovení rozhodného příjmu považuje za společně posuzovanou osobu s osobou, která toto výživné nebo plnění přijala,
 2. odchodné, výsluhový příspěvek, odbytné u vojáků z povolání a příslušníků bezpečnostních sborů podle zvláštních právních předpisů^{3c)},
 3. příjmy z prodeje podílu v obchodní korporaci, s výjimkou prodeje cenného papíru, přesahuje-li doba mezi jeho nabytím a prodejem dobu pěti let, a to v rozsahu a za podmínek, za jakých jsou osvobozeny od daně z příjmů podle zákona o daních z příjmů,
 4. příjmy plynoucí jako náhrada za služebnost vzniklou ze zákona nebo rozhodnutím státního orgánu podle zvláštního právního předpisu^{3e)},
 5. náhrada mzdy (platu, odměny) nebo sníženého platu (snížené mzdy) od čtvrtého do čtrnáctého a v období od 1. ledna 2012 do 31. prosince 2013 do dvacátého prvního kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti (karantény) podle zvláštních právních předpisů³ⁱ⁾,
 6. příjmy z dávek a plnění z pojistné smlouvy o pojištění důchodu podle zákona upravujícího důchodové spoření,
 7. odměna, odchodné, starobní důchod, důchod, příspěvek, poskytované z rozpočtu Evropské unie poslanci nebo bývalému poslanci Evropského parlamentu, zvolenému na území České republiky, dále zaopatření a náhrada výdajů poskytované z rozpočtu Evropské unie pozůstalému manželovi nebo manželce a nezaopatřeným dětem v případě úmrtí poslance Evropského parlamentu, zvoleného na území České republiky,

8. příjmy ze závislé činnosti vykonávané na území České republiky, plynoucí poplatníkům daně z příjmů fyzických osob, kteří jsou daňovými nerezidenty, od zaměstnavatelů se sídlem nebo bydlištěm v zahraničí, podle zákona o daních z příjmů,
9. příjmy za práci žáků a studentů z praktického vyučování a praktické přípravy,
10. zvláštní příplatek nebo příplatek za službu v zahraničí poskytovaný v cizí měně podle zvláštních právních předpisů vojákům a příslušníkům bezpečnostních sborů vyslaným v rámci jednotky mnohonárodních sil nebo mezinárodních bezpečnostních sborů mimo území České republiky po dobu působení v zahraničí, a to po odpočtu výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení a dalších výdajů odpočítávaných z takových příjmů podle zákona o daních z příjmů, které se pro tento účel stanoví obdobně jako takové výdaje pro určení základu daně podle zákona o daních z příjmů,

^{3c)} Zákon č.221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č.361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

^{3e)} Například zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů.

³ⁱ⁾ Například § 192 zákoníku práce.“.

3. V § 5 odst. 3 písm. b) se slova „body 2 až 9 a 11“ nahrazují slovy „bodech 1 až 4 a 6“.

4. V § 5 odst. 3 písm. c) se slova „body 10, 12 a 13“ nahrazují slovy „bodech 5, 7 až 10“.

5. V § 5 odst. 3 písmeno d) zní:

„d) v písmenech c), d), f) až i) v tom kalendářním roce, v němž byly vyplaceny.“.

6. V § 5 odst. 3 se písmeno e) zrušuje.

7. V § 5 odst. 4 písm. c) se slova „bodech 2 až 9 a 11“ nahrazují slovy „bodech 1 až 4 a 6“ a slova „ , jde-li o dávky důchodového pojištění,“ se zrušují.

8. V § 5 odst. 4 písm. d) se slova „bodech 10, 12 a 13“ nahrazují slovy „bodech 5, 7 až 10“ a slova „ , a v odstavci 1 písm. c), jde-li o dávky nemocenského pojištění (péče),“ se zrušují.

9. V § 5 odst. 5 se věta poslední zrušuje.

10. V § 5 odst. 6 se věta druhá zrušuje.

11. V § 24 odst. 2 se za větu první vkládá věta „Za vlastníka bytu se považuje i manžel, který užívá byt na základě práva bydlení odvozeného od vlastnického práva druhého manžela ⁷⁰⁾, pokud nárok na příspěvek na bydlení neuplatňuje manžel jako vlastník bytu.“.

Poznámka pod čarou č. 70 zní:

„⁷⁰⁾ § 744 občanského zákoníku.“.

12. V § 24 se doplňuje odstavec 5, který zní:

„(5) Bytem se pro účely tohoto zákona rozumí soubor místností nebo samostatná obytná místnost, které svým stavebně technickým uspořádáním a vybavením splňují požadavky na trvalé bydlení a jsou k tomuto účelu užívány určeny podle stavebního zákona nebo jsou zkolaudovány jako byt.“.

13. V § 25 odstavec 2 zní:

„(2) Náklady na bydlení se pro nárok a výši příspěvku na bydlení stanoví jako jejich průměr za kalendářní čtvrtletí bezprostředně předcházející kalendářnímu čtvrtletí, na které se nárok na výplatu dávky prokazuje, popřípadě nárok na dávku uplatňuje. Do nákladů na bydlení se započítávají náklady na bydlení

- a) uhrazené v rozhodném období oprávněnou osobou nebo společně posuzovanými osobami, pokud v bytě, na který je uplatňován nárok na příspěvek na bydlení, žily v rozhodném období a současně v něm byly hlášeny k trvalému pobytu,
- b) uhrazené v rozhodném období oprávněnou osobou nebo společně posuzovanými osobami v bytě, v němž v rozhodném období fakticky žily a hradily uvedené náklady na bydlení, avšak neměly v něm trvalý pobyt po celé rozhodné období, nebo jeho část, a zároveň v době podání žádosti o dávku již mají tyto osoby v tomto bytě trvalý pobyt,
- c) ve výši 80 % příslušných normativních nákladů na bydlení, pokud oprávněná osoba nebo společně posuzované osoby v rozhodném období, nebo po část tohoto rozhodného období, v bytě, na který je uplatňován nárok na příspěvek na bydlení, nežily, s výjimkou situace, kdy stejný okruh společně posuzovaných osob žil v jiném bytě, a byl jim z tohoto důvodu poskytován příspěvek na bydlení; v takovém případě se započtou náklady na bydlení ve skutečně výši uhrazené v původním bytě.“.

14. § 27a se včetně nadpisu a poznámky pod čarou č. 59 zrušuje.

15. V § 30b odst. 3 větě poslední se slova „bodů 13“ nahrazují slovy „bodů 5“.

16. V § 68 odst. 1 písm. e) se slova „; žádost o příspěvek na bydlení musí obsahovat také doklady o skutečnostech rozhodných pro nárok na příspěvek na bydlení podle § 27a odst. 2 a prohlášení oprávněné osoby, že jeho celkové sociální a majetkové poměry mu neumožňují řešit problém bydlení jinak, než podáním žádosti o příspěvek na bydlení“ zrušují.

17. V § 68 odst. 1 písm. f) se slova „bodů 13“ nahrazují slovy „bodů 5“.

18. V § 68 odst. 1 písm. g) se slova „bodů 2“ nahrazují slovy „bodů 1“.

19. V § 68 odst. 2 písm. a) bodě 3 a v § 68 odst. 3 písm. a) bodě 1 se slova „bodech 3 až 14“ nahrazují slovy „bodech 2 až 10“.

Čl. IV

Přechodné ustanovení

Příjmy uvedené v § 5 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 117/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se poprvé započtou pro dávky státní sociální podpory přiznané nejdříve od 1. ledna 2015, je-li rozhodným obdobím, za které se zjišťuje příjem,

kalendářní čtvrtletí, a pro dávky státní sociální podpory přiznané nejdříve od 1. října 2015, je-li rozhodným obdobím kalendářní rok.

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o životním a existenčním minimu

Čl. V

Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění zákona č. 218/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 239/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 85/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 329/2011 Sb., zákona č. 366/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 44/2013 Sb., zákona č. 105/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb. a zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., se mění takto:

1. V § 4 odst. 1 písm. d) se slova „písemně prohlásí“ nahrazují slovem „prokáží“.

2. V § 4 odstavec 2 zní:

„(2) Bytem se pro účely tohoto zákona rozumí soubor místností nebo samostatná obytná místnost, které svým stavebně technickým uspořádáním a vybavením splňují požadavky na trvalé bydlení a jsou k tomuto účelu užívány určeny podle stavebního zákona nebo jsou zkolaudovány jako byt.“.

3. V § 7 odst. 2 písm. h) bodě 1 se slova „písmenu j)“ nahrazují slovy „písmenech i), j), k) a l)“.

4. V § 7 odst. 2 se za písmeno j) vkládají nová písmena k) a l), která znějí:

- „k) příjmy za práci žáků a studentů z praktického vyučování a praktické přípravy,
l) příjmy ze závislé činnosti vykonávané na území České republiky, plynoucí poplatníkům daně z příjmů fyzických osob, kteří jsou daňovými nerezidenty, od zaměstnavatelů se sídlem nebo bydlištěm v zahraničí, podle zákona o daních z příjmů,“.

Dosavadní písmeno k) se označuje jako písmeno m).

5. V § 8 odst. 1 se slova „písm. c)“ nahrazují slovy „písm. b)“.

6. V § 8 odst. 4 se slova „písm. c)“ nahrazují slovy „písm. b)“.

ČÁST ČTVRTÁ

Změna občanského soudního řádu

Čl. VI

V § 303 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 396/2012 Sb. a zákona č. 293/2013 Sb., se věta první a ve větě druhé slovo „dále“ zrušují.

ČÁST PÁTÁ

Změna zákona o ochraně veřejného zdraví

Čl. VII

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 254/2001 Sb., zákona č. 274/2001 Sb., zákona č. 13/2002 Sb., zákona č. 76/2002 Sb., zákona č. 86/2002 Sb., zákona č. 120/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 274/2003 Sb., zákona č. 356/2003 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 167/2004 Sb., zákona č. 326/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 125/2005 Sb., zákona č. 253/2005 Sb., zákona č. 381/2005 Sb., zákona č. 392/2005 Sb., zákona č. 444/2005 Sb., zákona č. 59/2006 Sb., zákona č. 74/2006 Sb., zákona č. 186/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 222/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 342/2006 Sb., zákona č. 110/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 378/2007 Sb., zákona č. 124/2008 Sb., zákona č. 130/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 301/2009 Sb., zákona č. 151/2011 Sb., zákona č. 298/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 466/2011 Sb., zákona č. 115/2012 Sb., zákona č. 333/2012 Sb., zákona č. 223/2013 Sb. a zákona č. 64/2014 Sb., se mění takto:

1. V § 21a se za větu druhou vkládá věta „Pokud je ubytování v zařízeních podle věty první poskytováno na dobu delší než dva měsíce v období šesti měsíců po sobě jdoucích, uvede osoba uvedená ve větě první v provozním řádu dále počet a plochu ubytovacích jednotek včetně nejvyššího počtu ubytovaných fyzických osob, vybavení ubytovacích jednotek záchodem, sprchou, umývárnou a prostorem pro vaření nebo ohřev jídla, způsob vytápění ubytovacích jednotek a teplotu vnitřního vzduchu v otopném období, jakož i způsob zajištění tekoucí pitné a teplé vody v ubytovacích jednotkách.“.
2. V § 84 odst. 1 se na konci textu písmene j) doplňují slova „ , a uložit odstranění zjištěných závad v dodržování provozního řádu“.
3. V § 84 odst. 2 větě první se za slova „odstavce 1 písm. b), e), g), h)“ vkládá slovo „ , j)“.
4. V § 89 se za odstavec 2 vkládá nový odstavec 3, který zní:
„(3) Na vyžádání Úřadu práce – krajské pobočky nebo pobočky pro hlavní město Prahu (dále jen „krajská pobočka Úřadu práce“) jsou orgány ochrany veřejného zdraví oprávněny, jde-li o ubytovací služby podle § 21a věty třetí, sdělit individuální údaje vztahující se k fyzickým osobám, o kterých se při postupu podle tohoto zákona dozvěděly, a předat krajské pobočce Úřadu práce pro účely řízení o dávkách pomoci

v hmotné nouzi potřebné údaje. Pro tyto účely dále orgán ochrany veřejného zdraví bezodkladně předá krajské pobočce Úřadu práce ve svém správním obvodu kopii vykonatelného rozhodnutí o uložení pokuty nebo nápravného opatření podle § 84 osobě uvedené v § 21a větě třetí a informuje krajskou pobočku Úřadu práce o obnovení činnosti v případě, že bylo vykonatelným rozhodnutím orgánu ochrany veřejného zdraví podle § 84 odst. 1 písm. b) pozastaveno poskytování ubytovací služby podle § 21a věty třetí.“.

Dosavadní odstavec 3 se označuje jako odstavec 4.

Čl. VIII

Přechodné ustanovení

Osoba poskytující ubytování podle § 21a věty třetí zákona č. 258/2000 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, upraví povozní řád a předloží jej ke schválení příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví nejdéle do 3 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

ČÁST ŠESTÁ

ÚČINNOST

Čl. IX

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2015, s výjimkou čl. I bodu 7 a čl. V bodů 5 a 6, které nabývají účinnosti dnem jeho vyhlášení.

Důvodová zpráva

I. Obecná část

A) Závěrečná zpráva o zhodnocení dopadů regulace (malá RIA)

SHRNUTÍ ZÁVĚREČNÉ ZPRÁVY RIA

1. Základní identifikační údaje

Název návrhu zákona: zákon, kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony	
Zpracovatel / zástupce předkladatele: MPSV/ Mgr. Petr Beck	Předpokládaný termín nabytí účinnosti 1. 1.2015
Implementace práva EU: Ne	
2. Cíl návrhu zákona	
<i>Jedním z hlavních cílů je přesněji definovat vhodné ubytování, do kterého stát bude poskytovat doplatek na bydlení s pomocí hygienických norem a standardů kvality bydlení a jejich kontroly ve spolupráci s orgány ochrany veřejného zdraví a se stavebními úřady a také navázat na splnění těchto norem a standardů výši odůvodněných nákladů na bydlení. Dalším cílem je změnit stanovení okruhu společně posuzovaných osob pro účely doplatku na bydlení tak, aby se okruh určoval stejně jako u příspěvku na živobytí, čímž se zjednoduší administrace obou dávek. Se změnou okruhu společně posuzovaných osob je spojen i cíl, který povede k finančním úsporám v této oblasti, kdy se odůvodněné náklady na bydlení rozpočítají na všechny osoby fakticky užívající byt (místnost v ubytovně), což v konečném důsledku bude znamenat, že bude na jeden byt (místnost v ubytovně) poskytnut jen jeden doplatek na bydlení.</i>	
3. Agregované dopady návrhu zákona	
3.1 Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty: Ano	
<i>Předpokládají se spíše finanční úspory, protože se výše doplatku na bydlení bude vztahovat na kvalitu bydlení a také se navrhuje pravidlo, aby byl poskytován v konečném důsledku pouze jeden doplatek na bydlení do jednoho bytu nebo do jednoho jiného než obytného prostoru. Přesné vyčíslení finančních dopadů navrhovaných opatření ale není možné, protože nejsou v současné době známy údaje o hygienických normách a standardech kvality bydlení a kolika příjemců by se dotklo, že by doplatek na bydlení kvůli nesplnění těchto norem a standardů nebyl poskytnut a tím pádem, kolik finančních prostředků se ušetří ze státního rozpočtu.</i>	
3.2 Dopady na podnikatelské subjekty: Ano	
<i>Navrhovaná úprava bude mít dopad na podnikatelské prostředí, a to na majitele nemovitostí, kteří pronajímají ubytovací zařízení a jiné než obytné prostory za mnohonásobně vyšší ceny než jsou v místě obvyklé a na majitele nemovitostí, kteří pronajímají k bydlení nevyhovující prostory.</i>	
3.3 Dopady na územní samosprávné celky (obce, kraje) Ne	
3.4 Sociální dopady: Ano	
<i>Navrhovaná právní úprava bude garantovat práva a povinnosti osob v hmotné nouzi a také bude</i>	

garantovat jejich nárok na hmotné zabezpečení. Bude také zabraňovat vytlačování sociálně ohrožených skupin obyvatel do substandardních forem bydlení.

3.5 Dopady na životní prostředí: Ne

1. Důvod předložení a cíle

1.1 Název

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

1.2 Definice problému

Návrh je předkládán s cílem upravit systém výplaty doplatku na bydlení tak, aby byly zohledněny poznatky z praxe. Praxe ukazuje na potřebu úpravy některých ustanovení a jejich zpřesnění tak, aby umožňovala jednotný postup pro řešení situace hodnocení nároku na doplatek na bydlení a určování jeho výše. Cílem úpravy je zjednodušení řízení o doplatku na bydlení, zamezení vyplácení doplatku na bydlení do nevyhovujících prostor a zvýšení motivace osob k řešení své nepříznivé bytové sociální situace.

Doplatek na bydlení je jednou z dávek, kterou stát přispívá na náklady na bydlení osobám, které se ocitají bez prostředků a nemohou tak zabezpečit tuto svoji potřebu ani s poskytnutým příspěvkem na bydlení ze systému státní sociální podpory. Do uvedené situace se osoby dostávají z objektivních důvodů (např. ztrátou zaměstnání, změnou zdravotního stavu) i z důvodů subjektivních (volbou nevhodného životního stylu, závislostí na návykových látkách apod.). V současné době dochází k progresivnímu nárůstu poskytovaného doplatku na bydlení, a to nejenom z důvodu dopadů ekonomické krize, ale i proto, že se řada občanů naučila určité výhody zákona o pomoci v hmotné nouzi využívat. Proto se navrhuje určitá zpřísnění při posuzování situace hmotné nouze osoby pro účely doplatku na bydlení na straně jedné a zjednodušení řízení o doplatku na bydlení na straně druhé.

Navrhované legislativní řešení především upravuje:

- změnu stanovení okruhu společně posuzovaných osob pro účely doplatku na bydlení,
- stanovení výše odůvodněných nákladů na bydlení tak, aby byl v rámci jednoho bytu či jiného než obytného prostoru poskytnut pouze jeden doplatek na bydlení,
- započítávání dávek z důchodového pojištění pro účely dávek pomoci v hmotné nouzi v neúplné výši,
- zpřesnění rozhodného období v měsíci podání žádosti o opakující se dávku a v období jejího poskytování,
- hodnocení využití zvýšení příjmu vlastním přičiněním pro doplatek na bydlení a odejmutí opakující se dávky při neuplatnění majetku, pohledávek či nároků a možnost nového nároku na tuto dávku,
- zpřesnění podmínek nároku na doplatek na bydlení,
- doplnění definice bytu, ubytovacího zařízení a jiného než obytného prostoru,
- standardy kvality bydlení jiného než obytného prostoru a jejich kontrolu,
- zrušení časového omezení poskytování doplatku na bydlení,
- jaké doklady musí být k žádosti o opakující se dávky pomoci v hmotné nouzi přiloženy.

1.3 Popis existujícího právního stavu v dané oblasti

V současné době jsou sociální dávky, kterými stát přispívá nízkopříjmovým skupinám osob k úhradě nákladů spojených s bydlením, řešeny v rámci dvou samostatných systémů. Ze systému státní sociální podpory je poskytován příspěvek na bydlení, ze systému pomoci v hmotné nouzi doplatek na bydlení. Pro každou dávku jsou stanoveny různé okruhy oprávněných osob a vlastní podmínky nároku, při rozhodování o nároku se posuzují a dokládají odlišné skutečnosti a za jiná časová období.

Příspěvek na bydlení je upraven v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Na příspěvek na bydlení má nárok jen vlastník nebo nájemce bytu, který je v bytě přihlášen k trvalému pobytu, jestliže jeho náklady na bydlení přesahují 30 % rozhodného příjmu v rodině (na území hlavního města Prahy 35 %) a zároveň těchto 30 % (resp. 35 %) není vyšší než částka normativních nákladů na bydlení. Tato horní hranice nákladů na bydlení, na které stát občanům v rámci příspěvku přispívá, je daná zákonem a platí vždy pro aktuální kalendářní rok. Pro stanovení nároku a výše dávky se testují příjmy rodiny a náklady na bydlení za kalendářní čtvrtletí.

Doplatek na bydlení je opakující se dávkou poskytovanou podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“). V tomto zákoně je ještě zakotvena jedna opakující se dávka, a to příspěvek na živobytí, která řeší situace, kdy má osoba nedostatek příjmu k úhradě nákladů svých základních životních potřeb. Doplatek na bydlení pak řeší nedostatek příjmu k uhrazení nákladů na bydlení v případech, kde nestačí vlastní příjmy osoby či rodiny včetně příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory. Doplatek na bydlení je poskytován nejen vlastníkům nebo nájemcům, ale v odůvodněných případech i osobám, které žijí v podnájmech, ubytovnách a některých pobytových sociálních službách, kdy na příspěvek na bydlení nemá osoba nebo rodina nárok. Některé příjmy se pro účely dávek pomoci v hmotné nouzi započítávají jen v částečné výši, avšak dávky z důchodového pojištění se započítávají v celkové vyplacené výši.

V současné době má tedy nárok na doplatek na bydlení nájemce nebo vlastník bytu, který užívá byt v obci, v níž je hlášen k trvalému pobytu (v odůvodněných případech lze tuto podmínku nevyžadovat) a který má nárok na příspěvek na živobytí. Zároveň musí žadatel splňovat podmínku, že příjem osoby nebo rodiny je po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení nižší než částka živobytí této osoby nebo rodiny.

Vzhledem k tomu, že systém pomoci v hmotné nouzi je zaměřen na řešení individuálních situací, je umožněno, aby podmínky, které jsou v zákoně o pomoci v hmotné nouzi stanoveny v obecnější formě, byly v jednotlivých zvláštních případech změkčeny. Jedná se například o situaci, kdy žadatel nemá nárok na příspěvek na živobytí, nicméně jde o osobu či rodinu s nižším příjmem, který nepřesáhne 1,3 násobek částky živobytí, anebo o osobu, která nemusí mít nárok na příspěvek na živobytí a hlášený trvalý pobyt v obci, protože užívá jinou než nájemní formu bydlení (např. ubytovnu, podnájem). V zákoně o pomoci v hmotné nouzi však nejsou stanoveny přesné parametry, co lze považovat za jinou než nájemní formu bydlení, vyjma některých zákonem uvedených pobytových sociálních služeb, a také chybí definice bytu. V praxi pak mohou nastat situace, že je doplatek na bydlení poskytován i do nevyhovujícího „bydlení“.

Okruh společně posuzovaných osob se určuje podle příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory s výjimkou situace, kdy osoby užívají jinou než nájemní formu bydlení. Okruh společně posuzovaných osob se pak může lišit od okruhu stanoveného pro příspěvek na živobytí. Okruh společně posuzovaných osob je tedy obtížně stanovitelný a jeho stanovení pro každou opakující se dávku zvlášť příliš administrativně zatěžuje orgán pomoci v hmotné nouzi. Také může docházet k situacím, že se vyplácí více doplatků na bydlení do jednoho bytu a v poslední době této skutečnosti začali využívat hlavně majitelé ubytovacích zařízení a doplatkem na bydlení se tak hradí náklady spojené s bydlením, které v součtu mnohonásobně převyšují nájemné v místě obvyklé (včetně energií a služeb) určené pro jeden byt či místnost v ubytovacím zařízení.

Systém pomoci v hmotné nouzi je založen mj. na principu zvyšování si příjmu vlastním přičiněním, kdy tato skutečnost má vliv na nárok a výši příspěvku na živobytí. Zvýšením příjmu vlastním přičiněním se rozumí zvýšení příjmu uplatněním svých nároků a pohledávek (např. uplatnění nároků na dávky důchodového pojištění, na výživné), prodej nebo jiné využití majetku. Bohužel tato možnost hodnocení není upravena pro doplatek na bydlení a zákon o pomoci v hmotné nouzi také neupravuje situaci, kdy přestane být osoba osobou v hmotné nouzi, protože si nezvyšovala příjem vlastním přičiněním, a tato osoba znovu požádá o dávku.

Rozhodné období u opakujících se dávek pomoci v hmotné nouzi je posuzováno rozdílně v měsíci podání žádosti a v měsících následujících, kdy jsou tyto dávky vypláceny. V měsíci podání žádosti se některé skutečnosti pro účely nároku a výše dávek posuzují z měsíce předcházejícího a některé skutečnosti z měsíce aktuálního (tj. z měsíce uplatnění žádosti). Tato praxe je pro orgán pomoci v hmotné nouzi velice administrativně náročná.

Výše doplatku na bydlení je stanovena tak, aby po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení za aktuální kalendářní měsíc zůstala osobě či rodině zpravidla částka živobytí. Jelikož se výše doplatku na bydlení určuje z odůvodněných nákladů na bydlení za aktuální kalendářní měsíc, dochází v praxi k různým problémům, kdy se např. musí dávka vyhodnocovat až na konci měsíce, a tím se může její výplata opozdit. Samotné odůvodněné náklady na bydlení jsou v zákoně o pomoci v hmotné nouzi upraveny nepřehledně a u některých forem bydlení je jejich výše nadsazena.

V současné době je výplata doplatku na bydlení časově omezena jak do standardních forem bydlení (nájemní, družstevní, vlastnická), tak i do nestandardních forem bydlení (ubytovny, podnájmy, pobytové sociální služby aj.). Doplatek na bydlení může náležet nejdéle po dobu 84 kalendářních měsíců v období 10 kalendářních let.

1.4 Identifikace dotčených subjektů

- Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR – ústřední orgán státní správy a odvolací orgán, přezkumné řízení, zabezpečuje aplikační program hmotné nouze
- Úřad práce ČR - rozhoduje v I. instanci
- Stavební úřad – kontrola navrhnutých standardů kvality bydlení a informování Úřadu práce ČR
- Orgány ochrany veřejného zdraví - kontrola hygienických norem a informování Úřadu práce ČR
- Obce – pomoc osobám ohledně získávání přiměřeného bydlení
- Sociální pracovníci pověřeného obecního úřadu, obecního úřadu obce s rozšířenou působností a újezdního úřadu – výkon sociální práce

- Žadatelé a příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi

1.5 Popis cílového stavu

V České republice je zajištěna ochrana v oblasti bydlení pro nízkopříjmové skupiny obyvatel dvěma dávkami, a to příspěvkem na bydlení ze systému státní sociální podpory a doplatkem na bydlení ze systému pomoci v hmotné nouzi. Počet příjemců obou dávek a výdajů na ně postupně rok od roku narůstá, avšak u doplatku na bydlení je tento nárůst v poměru let 2011, 2012 a 2013 značný. Vývoj průměrného počtu příjemců s nárokem na doplatek na bydlení v roce 2011 byl 24,4 tis. příjemců a v roce 2012 narostl na 41,5 tis. příjemců a v roce 2013 na 65,1 tis. příjemců. Obdobně vzrostly i celkové náklady na tuto dávku - v roce 2011 činily 850 mil. Kč a v roce 2012 se zvýšily na 1 673 mil. Kč a v roce 2013 na 2 814 mil. Kč.

Důvodů tohoto nárůstu je mnoho, patří mezi ně např. dopady ekonomické krize a zvýšení nezaměstnanosti, růst nákladů na bydlení včetně nákladů na energie a služby souvisejících s bydlením, možnost poskytování doplatku na bydlení v neomezené míře do nevyhovujícího bydlení a s tím spojená přílišná administrativní zátěž v rámci vyhodnocování nároku a výše doplatku na bydlení.

Cílovým stavem právní úpravy je poskytovat doplatek na bydlení v přiměřené výši pouze do vyhovujícího bydlení (důstojného bydlení) a zjednodušit administraci této dávky. Cílový stav v jednotlivých oblastech navrhované právní úpravy je následující:

- Cílem je změnit stanovení okruhu společně posuzovaných osob pro účely doplatku na bydlení tak, aby se okruh určoval stejně jako u příspěvku na živobytí a v konečném důsledku byly společně posuzovány osoby, které spolu fakticky užívají byt a mají k sobě stanovenou vyživovací povinnost nebo společně hospodaří.
- V souvislosti s neomezenou možností poskytovat více doplatků na bydlení do jednoho bytu či místnosti v nestandardní formě bydlení a snaze o dosažení úspor v této oblasti se navrhuje určit výši odůvodněných nákladů na bydlení tak, aby součet těchto doplatků na bydlení tvořil celkovou sumu jednoho doplatku na bydlení odpovídající počtu osob fakticky užívající byt nebo jiný než obytný prostor.
- Dosavadní právní úprava vůbec nezvýhodňuje osoby, které pracovaly a hradily si důchodové pojištění a nyní mají nárok na dávky z tohoto pojištění. Těmto lidem se navrhuje započítávat jejich dávky z důchodového pojištění pouze zčásti, jako je tomu u započítávání dávek z nemocenského pojištění.
- S úmyslem snížit administrativní zátěž zaměstnanců orgánu pomoci v hmotné nouzi se navrhuje zpřesnění rozhodného období, ve kterém se hodnotí podmínky nároku na dávku a její výše.
- S cílem prohloubit motivaci osob aktivně si zvýšit příjem vlastním přičiněním se navrhuje, aby osoby, které mají možnost získat z vlastních zdrojů finanční prostředky, tyto prostředky použily pro uhrazení nákladů na své potřeby. Nabízí se proto zavést hodnocení využití zvýšení příjmu vlastním přičiněním i u doplatku na bydlení a ne pouze u příspěvku na živobytí, jak je tomu za současného právního stavu. Při neuplatnění zvýšení příjmu vlastním přičiněním by pak osoba nebyla v hmotné nouzi

a neměla by nárok na dávky pomoci v hmotné nouzi a další nárok by mohl osobě vzniknout až po uplynutí určité doby.

- Aby skupiny obyvatel, které jsou ohroženy sociálním vyloučením, nebyly vytlačovány do substandardní formy bydlení, navrhuje se specifikovat, jaké hygienické normy a standardy kvality bydlení má ubytovací zařízení a jiný než obytný prostor splňovat a kdo tyto normy a standardy bude kontrolovat, aby do takového prostoru mohl být poskytnut doplatek na bydlení. V souvislosti se změnou občanského zákoníku a možnosti uzavřít nájemní smlouvu i na nebytový prostor, je nutné definovat pojmy „byt“, „ubytovací zařízení“ a „jiný než obytný prostor“ a zároveň zpřesnit podmínky nároku na doplatek na bydlení.
- V návaznosti na navrhované změny v rámci doplatku na bydlení a s ohledem na skutečnost, že koncepce řešení sociálního bydlení v České republice je ve fázi zpracování, se navrhuje zrušení časového omezení poskytování doplatku na bydlení.
- Ohledně snížení administrativní zátěže zaměstnanců orgánu pomoci v hmotné nouzi se specifikuje, jaké musí žadatel doložit doklady, aby mohl být vyhodnocen nárok na dávky pomoci v hmotné nouzi a mohla být určena jejich výše.

1.6 Zhodnocení rizika

Pokud by předložená úprava nebyla přijata, nebylo by naplněno programové prohlášení vlády, jehož přílohou je také koaliční smlouva. V tomto programovém prohlášení se vláda mj. zavázala, že zamezí obchodu s chudobou, který spočívá v pronajímání předražených ubytoven hrazených ze sociálních dávek na bydlení. I proto je nutné systém hodnocení nároku a výše doplatku na bydlení modifikovat, jinak hrozí jeho nadměrné poskytování, a to i do nevyhovujícího a nepřiměřeného bydlení. Současná právní úprava nespecifikuje, co lze považovat za vhodné bydlení a nereaguje dostatečně ani na nový občanský zákoník, který je účinný od 1. 1. 2014.

Pokud by nedošlo k realizaci navržených opatření, bude se nadále doplatek na bydlení poskytovat neefektivně a budou na státních prostředcích vydělávat někteří majitelé nemovitostí, které nejsou vyhovující k bydlení, a bude vyvíjen tlak na sociálně ohrožené skupiny obyvatel, aby žily v těchto nevyhovujících jiných než obytných prostorech.

Nelze ale zastírat, že rizikem těchto opatření může být, že osoby v hmotné nouzi nebudou moci pokrýt celkové náklady na bydlení, budou-li tyto náklady mnohonásobně vyšší než náklady v místě obvyklé nebo náklady dané podle normativních nákladů na bydlení, a budou tak těmto osobám vznikat dluhy či jim bude hrozit ztráta bydlení. Na druhou stranu mohou tato opatření rozproudit nabídku vhodnějšího a levnějšího bydlení a zapojit do bytové otázky obce a další subjekty.

Ze statistik, které jsou v současné době k dispozici, vyplývá, že v prosinci 2013 bylo u doplatku na bydlení vyplaceno celkem 71 299 dávek, z toho:

- v nájemní formě 37 855 dávek, což je 53,09 % z počtu dávek celkem,
- ve vlastnické formě 1 532 dávek, což je 2,15 % z počtu dávek celkem,
- v družstevní formě 2 383 dávek, což je 3,34 % z počtu dávek celkem,
- v jiné formě 29 529 dávek, což je 41,42 % z počtu dávek celkem.

Jestliže se vyjme z jiné formy než je nájemní, vlastnická a družstevní pouze bydlení v ubytovacích zařízeních, bylo v prosinci 2013 vyplaceno u doplatku na bydlení do ubytoven 20 216 dávek, což je 28,35 % z počtu dávek celkem a 68,46 % z počtu dávek v jiné formě bydlení. Struktura příjemců podle počtu společně posuzovaných osob byla v prosinci 2013 následující:

- jednočlenná domácnost 79,14 %
- dvoučlenná domácnost 9,57 %
- tříčlenná domácnost 5,06 %
- čtyřčlenná domácnost 3,00 %
- pěti a více členná domácnost 3,23 %

Z výše uvedeného je patrné, že pokud by v praxi došlo k tomu, že by všechna ubytovací zařízení nesplňovala hygienické normy a doplatek na bydlení by do těchto zařízení nebyl poskytnut, je riziko, že by mohlo o ubytování přijít odhadem 25 000 osob. V praxi je ale tato hypotéza nemožná, protože většina ubytovacích zařízení byla stavěna a kolaudována na základě daných pravidel, proto se nepředpokládá, že by navrhované normy nesplňovala. Bohužel přesné vyčíslení, kolika osob se dotkne skutečnost, že jejich ubytování nebude splňovat požadavky ohledně hygienických norem a tím pádem nebudou mít nárok na doplatek na bydlení, není možné.

Ze statistik je také patrné, že nejvíce užívají jinou formu bydlení (ubytovací zařízení a jiný než obytný prostor) jednotlivci, kteří mají větší intenzitu a možnosti nalézt si standardní bydlení nebo bydlení, které navrhované hygienické normy a standardy kvality bydlení splňovat bude. Nicméně v některých případech může nastat situace, že osoby na základě nesplnění těchto norem a standardů mohou přijít o doplatek na bydlení, ale tyto případy se v rámci metodiky budou řešit i ve spolupráci s obcí a dalšími zainteresovanými subjekty tak, aby se tyto osoby neocitly bez střechy nad hlavou. Také orgán pomoci v hmotné nouzi v rámci dávkové pomoci bude mít možnost v odůvodněných případech, kdy osoby i po snaze najít si vyhovující bydlení takové bydlení nenajdou, poskytnout dávku mimořádné okamžité pomoci. S tím souvisí i problematika daných překážek, které jsou nastaveny pro získání standardního bydlení např. v souvislosti s požadováním kaucí. I tato otázka se bude řešit v individuálních a odůvodněných případech metodickým vedením Úřadu práce ČR k možnosti uhrazení této kaucí v určité výši prostřednictvím dávky.

Pro další snížení rizika spojená s nevyhověním hygienických norem a standardů kvality bydlení se navrhuje, že u běžících dávek se hygienické normy budou posuzovat až od pátého měsíce jejich platnosti a standardy kvality bydlení až od devátého měsíce jejich platnosti, aby vlastníci či pronajímatelé ubytovacího zařízení a jiného než obytného prostoru a osoby tam ubytované mohli na hygienické normy a standardy včas a dostatečně zareagovat. Dalším opatřením ohledně snížení uvedeného rizika bude, že příjemci doplatku na bydlení budou ihned po účinnosti novely informováni o skutečnosti, že jim bude kvůli nesplnění hygienických norem a standardů odebrán po určité době doplatek na bydlení. Rovněž orgán pomoci v hmotné nouzi bude mít stanovenou povinnost, že zdali v rámci své činnosti anebo na základě kontroly orgánu ochrany veřejného zdraví nebo stavebního úřadu zjistí, že ubytovací zařízení nebo jiný než obytný prostor nesplňují hygienické normy či standardy kvality bydlení, bude povinen bezodkladně informovat příjemce dávky a zároveň vlastníka či pronajímatele tohoto zařízení nebo prostoru o této skutečnosti.

Možným rizikem, pokud by předložená úprava nebyla přijata v rámci navrhovaného řešení, je její nepřijetí v předkládaném komplexním pojetí. Přijetí pouze dílčích úprav by nemuselo vést k naplnění vytyčených cílů. Z hlediska předkládaného řešení jsou zohledněny všechny oblasti, které nejsou v dosavadní právní úpravě dostatečně uchopeny tak, aby byla bez pochyb garantována práva a povinnosti všech zúčastněných subjektů a tudíž předkládané řešení odstraňuje rizika aplikace současné právní úpravy.

Za další snížení rizika při plynulé aplikaci navrhované novely lze považovat posílení personálního stavu na Úřadu práce CR, které se v tomto a následujícím roce plánuje a uskuteční.

2. Návrh variant řešení

VARIANTA 0 – „nulová“

Zachování stávající právní úpravy by přineslo riziko, že by doplatek na bydlení byl poskytován neefektivně a i do nevyhovujících ubytovacích zařízení a jiných než obytných prostor. Také je tu velké riziko neúměrného navýšení počtu příjemců doplatku na bydlení.

VARIANTA I – navrhované řešení

Navrhované řešení nabízí efektivnější postup nakládání s veřejnými prostředky při výplatě doplatku na bydlení a při určení jeho výše. V neposlední řadě také navrhuje exaktní úpravu práv a povinností příjemců doplatku na bydlení a snižuje administrativní zatížení zaměstnanců orgánu pomoci v hmotné nouzi.

VARIANTA II – vybrat pouze některá dílčí řešení navrhované právní úpravy

Tato varianta neřeší plně neefektivní vyplácení doplatku na bydlení a je tu riziko, že nebudou naplněny všechny stanovené cíle a není plně garantováno, že náklady na výplatu doplatku na bydlení se nebudou navyšovat.

3. Vyhodnocení nákladů a přínosů

VARIANTA 0

VÝHODY	NEVÝHODY
Není třeba měnit právní předpis.	Neefektivní vyplácení doplatku na bydlení.
Není potřeba upravit softwarové vybavení.	Vyplácení doplatku na bydlení do nevhodného bydlení.
	Časová omezenost výplaty doplatku na bydlení do standardního bydlení.
	Navýšení příjemců doplatku na bydlení.

Při volbě Varianty 0 by nadále bylo ponecháno neefektivní hospodaření s finančními prostředky ze státního rozpočtu při výplatě doplatku na bydlení a z ekonomického hlediska by tato varianta vedla k neúměrnému navyšování těchto prostředků. Výhoda by byla pro klienty a majitele nemovitostí, které jsou nevyhovující k bydlení, protože by měli jistotu příjmu ze státního rozpočtu.

VARIANTA I

VÝHODY	NEVÝHODY
Zvýší se efektivita administrace dávek pomoci v hmotné nouzi, obzvláště doplatku na bydlení.	Je třeba novelizovat právní předpis.
Odstraní se legislativně-technické problémy, které zákon o pomoci v hmotné nouzi v rámci dávky doplatku na bydlení obnáší.	Mírné navýšení výdajů státního rozpočtu vyplývající ze započítávání dávek z důchodového pojištění v neúplné sumě pro účely dávek pomoci v hmotné nouzi.
Doplatek na bydlení bude poskytován pouze do vhodného bydlení.	Potřeba úpravy softwarového vybavení.
Odstranění časového omezení poskytování doplatku na bydlení.	
Úspora výdajů státního rozpočtu vyplývající z přesnění a úpravy podmínek nároku a výše doplatku na bydlení.	

Navrhované řešení ve Variantě I by obsáhlo všechny diskutabilní oblasti a umožní pokračovat v nastoleném systému poskytování doplatku na bydlení s tím, že by se doplatek na bydlení poskytoval pouze do přiměřeného a vhodného bydlení. Výhodou této varianty je, že by doplatek na bydlení byl poskytován adresněji a mnohem efektivněji. Z ekonomického hlediska by došlo k úspoře finančních prostředků ze státního rozpočtu. Úspora spočívá jednak v eliminaci nákladů na doplatek na bydlení a ve zvýšení efektivity pracovních a procesních postupů, které vyplývají ze zavedení nových podmínek nároku na doplatek na bydlení a v definici vhodného bydlení. Také se nepočítá s navýšením výdajů v souvislosti s možností poskytovat doplatek na bydlení do pobytových sociálních služeb, které by byly zákonem přímo vyjmenovány. Doplatek na bydlení se do pobytových zařízení sociálních služeb poskytuje již několik let a statistiky vykazují, že v žádném roce nedošlo k nárůstu poskytování doplatku na bydlení příjemcům užívajícím pobytové sociální služby a průměrná výše doplatku na bydlení do těchto rezidenčních zařízení činí každoročně cca. 3000 Kč. V navrhovaném řešení by ale zůstal zachován vzorec pro nárok a výpočet doplatku na bydlení a z výše uvedených důvodů se nepředpokládá nárůst výplaty doplatku na bydlení příjemcům užívajícím pobytové sociální služby a ani se nepředpokládá navýšení jeho výše.

Na druhou stranu se počítá s mírným nárůstem výdajů státního rozpočtu v souvislosti se započtením dávek z důchodového pojištění jen zčásti pro účely dávek pomoci v hmotné nouzi. Tato úprava je zacílena především na osamělé důchodce. Ze statistických šetření příjemců sociálních dávek vyplývá, že domácnosti, které deklarují příjem pouze z důchodového pojištění, jsou v převážné většině jednočlenné domácnosti (osamělí důchodci tvoří 91,6 % z domácností důchodců celkem). Pokud je v domácnosti (bez nezaopatřených dětí) souběh více příjmů z důchodového pojištění nebo souběh důchodu a jiného příjmu, pak tato domácnost již nesplní podmínku hmotné nouze. Podpora je směřována zejména do oblasti bydlení, které se pro tuto skupinu osob stává z hlediska příjmů rizikovou a navrhovaná úprava tak má více chránit osamělé příjemce důchodu, tedy skupinu osob, u které je předpoklad, že má nulové nebo jen velmi omezené možnosti zvýšení příjmu.

V konečném důsledku se omezí nárůst poskytování doplatku na bydlení a spíše dojde ke snížení nákladů ze státního rozpočtu.

VARIANTA II

VÝHODY	NEVÝHODY
Částečné ulehčení administrativní zátěže zaměstnanců orgánu pomoci v hmotné nouzi při vyhodnocování doplatku na bydlení.	Je třeba novelizovat právní předpis.
Částečné odstranění legislativně-technických problémů, které zákon o pomoci v hmotné nouzi v rámci dávky doplatku na bydlení obnáší.	Právní nejistota, protože by nebyly přijaty všechny změny, které byly systémově navrženy.
Možná úspora výdajů státního rozpočtu vyplývající z nových podmínek nároku a výplaty doplatku na bydlení.	Možné negativní věcné dopady na všechny subjekty.
	Ohrožení plynulého poskytování doplatku na bydlení.
	Potřeba úpravy softwarového vybavení.

Varianta II by sice garantovala určité změny v souvislosti s doplatkem na bydlení, ale tyto změny by nemusely v důsledku vést k efektivitě jeho vyplácení. Taktéž není jisté, zda by se snížilo administrativní zatížení zaměstnanců orgánu pomoci v hmotné nouzi.

Identifikace nákladů a přínosů

Náklady

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Varianta 0	Navýšení výdajů v rámci poskytování doplatku na bydlení.	Zvýšení počtu příjemců.
Varianta I	Snížení výdajů v rámci poskytování doplatku na bydlení.	Nejsou.
Varianta II	Možné navýšení výdajů v rámci poskytování doplatku na bydlení podle toho, jaká opatření by byla aplikována.	Možné zvýšení počtu příjemců podle toho, jaká opatření by byla aplikována.

Přínosy

Varianta	Veřejné rozpočty	Účastníci systému – oprávněné osoby
Varianta 0	Nejsou.	Nejsou.
Varianta I	Snížení výdajů v rámci poskytování doplatku na bydlení.	Větší jistota, že doplatek na bydlení bude vyplácen pouze do vyhovujícího bydlení.
Varianta II	Možné snížení výdajů v rámci poskytování doplatku na bydlení podle toho, jaká opatření by byla aplikována.	Možné snížení počtu příjemců podle toho, jaká opatření by byla aplikována.

Přesné vyčíslení finančních dopadů navrhovaných opatření není možné, protože nejsou v současné době známy údaje o hygienických normách a standardech kvalit bydlení a také není známo, kolika příjemců doplatku na bydlení se dotkne opatření, že budou odůvodněné náklady na bydlení započítávány v poměru všech osob užívající jeden byt, ubytovací zařízení či jiný než obytný prostor.

Při aplikaci Varianty 0 budou nadále výdaje na doplatek na bydlení stoupat obdobně jako v minulých letech z důvodu neefektivního vynakládání těchto prostředků. Navrhovaná opatření ve Variantě I zastaví neefektivní růst výdajů na doplatek na bydlení. Na jednu stranu se sice rozšiřuje možnost uznání jiného než nájemního vztahu ke zkolaudovanému bytu a ke zvýhodnění důchodců v započítávání jejich příjmu z důchodů, na druhou stranu ale dochází k zásadnímu omezení výplat doplatku na bydlení do ubytovacích zařízení a jiných než obytných prostorů a zpřesnění podmínek nároku a výše doplatku na bydlení. Při aplikaci Varianty II není zaručené, zda ke snížení nákladů na výplatu doplatku na bydlení ze státního rozpočtu dojde, což by záleželo na skutečnosti, která z navrhovaných opatření by se přijala.

4. Návrh řešení - stanovení pořadí variant a výběr nejvhodnějšího řešení

Varianta I

Varianta II

Varianta 0

Varianta 0 nevede k očekávanému cíli a k řešení problémů identifikovaných v oblasti vyplácení doplatku na bydlení a je spojena se zvýšenými nároky na výdaje státního rozpočtu. Tyto základní nedostatky nulové varianty nemohou být vyváženy tím, že s ní nejsou přímo spojeny žádné legislativní změny.

Přínosy Varianty I jednoznačně převažují nad jejími nevýhodami. Přijetí této varianty zajistí dosažení všech vytyčených cílů, kterými jsou hlavně efektivní vyplácení doplatku na bydlení a snížení administrativní zátěže zaměstnanců orgánu pomoci v hmotné nouzi. V porovnání s Variantou II bude mít Varianta I rozhodně podstatně menší dopad na výdaje státního rozpočtu.

Varianta II by vedla pouze k částečnému naplnění stanovených cílů a nezajistila by systémovost aplikace všech opatření v praxi. Předpokládané nároky na státní rozpočet spojené s výběrem Varianty II je nemožné hodnotit.

Na základě analýzy nákladů a přínosů vychází z navrhovaných řešení jako nejvhodnější řešení zahrnuté ve Variantě I. Jako nejvhodnější se tedy jeví Varianta I, neboť zabezpečuje komplexní řešení výplaty doplatku na bydlení a jeho efektivní a adresnější vyplácení a současně garantuje aktivnější přístup osob v hmotné nouzi při řešení své tíživé sociální situace. Navrhovaná varianta přináší úsporu z pohledu výdajů veřejných rozpočtů a také snižuje administrativní zátěž zaměstnanců orgánu pomoci v hmotné nouzi.

5. Implementace doporučené varianty a vynucování

K naplnění cílů obsažených v hodnocení dopadů regulace jsou kompetentní Ministerstvo práce a sociálních věcí (ústřední orgán státní správy a odvolací orgán, přezkumné řízení, zabezpečení aplikačního programu hmotné nouze), Úřad práce ČR (rozhodování o dávkách pomoci v hmotné nouzi), pověřené obecní úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností a újezdní úřady (výkon sociální práce). Efektivnost řešení otázky bydlení je záležitostí komplexního postupu a je nezbytná spolupráce a provázanost všech zainteresovaných subjektů, jako jsou např. stavební úřady, orgány ochrany veřejného zdraví, obce, neziskové organizace, ale i majitelé nemovitostí. Navržená opatření reagují jak na nový občanský zákoník, tak i na Koncept řešení sociálního bydlení v ČR a na Koncepti prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020.

6. Přezkum účinnosti regulace

Dopad nové právní úpravy bude prováděn průběžně v rámci dalších změn, které budou přijímány v oblasti systému pomoci v hmotné nouzi.

7. Konzultace

Konzultace proběhly v rámci všech odborných útvarů Ministerstva práce a sociálních věcí, se zástupci Úřadu práce ČR a se zástupci Úřadu vlády ČR.

8. Kontakty

Závěrečnou zprávu RIA zpracoval:

Mgr. Petr Beck

Ministerstvo práce a sociálních věcí, odbor sociální a rodinné politiky

tel.: 221 922 321

e-mail: petr.beck@mpsv.cz

B) Zhodnocení souladu návrhu zákona s ústavním pořádkem České republiky

Předkládaný návrh je v souladu s ústavním zákonem č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, dále zejména s čl. 2 a čl. 4 ústavního zákona č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje jako ústavní zákon Listina základních práv a svobod (2/1993 Sb. – Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky). Návrh zákona respektuje obecné zásady ústavního pořádku České republiky a není v rozporu s nálezy ÚS ČR.

C) Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, slučitelnost s právními akty EU

Návrh zákona neimplementuje právo Evropské unie a ani s ním není v rozporu. Rovněž není v rozporu se žádnými mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána. Z hlediska principů rovnosti mužů a žen je návrh novely zákona neutrální (návrh respektuje směrnici 2004/113/ES, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování, která se vztahuje i na přístup k bydlení a službám, včetně služeb sociálních) a vztahuje se stejně na obě pohlaví.

D) Vliv na otázku ochrany soukromí a osobních údajů

Navrhovaná úprava garantuje práva na ochranu soukromí a osobních údajů všech dotčených subjektů.

E) Ostatní dopady

Na mezinárodní konkurenceschopnost ČR

Navrhovaná úprava nebude mít dopad na mezinárodní konkurenceschopnost České republiky.

Na podnikatelské prostředí

Navrhovaná úprava bude mít dopad na podnikatelské prostředí, a to na majitele nemovitostí, kteří pronajímají jiné než obytné prostory za mnohonásobně vyšší ceny než jsou v místě obvyklé a na majitele nemovitostí, kteří pronajímají k bydlení nevyhovující prostory.

Na územní samosprávné celky

Navrhovaná právní úprava nemá negativní dopad na činnost územních samosprávných celků.

Sociální dopady

Navrhovaná právní úprava bude garantovat práva a povinnosti osob v hmotné nouzi a také bude garantovat jejich nárok na hmotné zabezpečení. Bude také zabráňovat vytlačování sociálně ohrožených skupin obyvatel do substandardních forem bydlení.

Na spotřebitele

Navrhovaná úprava nebude mít za následek žádné zásadní dopady na spotřebitele.

Na životní prostředí

Navrhovaná úprava nebude mít za následek žádné dopady na životní prostředí.

Korupční rizika

Navrhovaná úprava nemá dopad do oblasti korupčních rizik a nevytváří jejich možnosti. Ani neúměrně nerozšiřuje kompetence orgánů pomoci v hmotné nouzi. Kontrolní mechanismy jsou nastaveny již od vyhodnocování žádostí, kdy každé rozhodnutí zaměstnance Krajské pobočky Úřadu práce ČR ještě kontroluje kvalifikovaný nadřízený pracovník a je zcela zřejmé, která úřední osoba je odpovědná za rozhodnutí. Dále je možnost podat proti rozhodnutí opravné prostředky (odvolání, přezkumné řízení), což je popsáno v každém rozhodnutí. Každá osoba má možnost se vyjádřit k podkladům, na základě kterých bylo rozhodnutí vydáno. Je také nastavena kontrola výkonu veřejné správy, kdy Ministerstvo práce a sociálních věcí tuto kontrolu provádí na Krajských pobočkách Úřadu práce ČR.

Dopady ve vztahu k zákazu diskriminace

Navrhovaná právní úprava není v rozporu a nestanovuje odchylky ve vztahu k zákazu diskriminace. Rovněž není v rozporu se zákonem č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon).

Dopady na výkon státní statistické služby

Navrhovaná úprava nemá dopad na výkon státní statistické služby.

F) Finanční dopady

Navrhovaná úprava nemá dopad na příjmové straně státního rozpočtu, ale omezí růst výdajů na doplatek na bydlení a tím může snížit výdaje státního rozpočtu.

II. Zvláštní část

K části první

K čl. I

K bodu 1

V souvislosti s navrhovanou změnou (viz bod 11), kdy se rozšiřuje hodnocení zvýšení příjmu vlastním přičiněním i na doplatek na bydlení, se navrhuje, aby i okolnost, kdy se osoba nachází ve stavu hmotné nouze pro doplatek na bydlení, byla vymezena tím, že si tato osoba nemůže příjem zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů vlastním přičiněním a zabezpečení jejich základních životních podmínek je tak vážně ohroženo.

K bodu 2

V praxi nastávají situace, kdy má osoba sepsanou pracovní nebo jinou smlouvu, kde je obecně uvedeno, že bude práci vykonávat během roku (jde např. o dohody o provedení práce) za určenou hodinovou sazbu, ale není přesně určeno, kdy a zda tuto práci bude vykonávat, a tedy kdy a zda z této činnosti bude mít finanční prostředky. Tímto způsobem osoby obcházejí jednu z podmínek hmotné nouze, kdy jsou např. sankčně vyřazeny z evidence uchazečů o zaměstnání a aby jim zůstal i nadále nárok na dávky pomoci v hmotné nouzi, sepiší si s někým např. dohodu o provedení práce, avšak činnost v daném měsíci nevykonávají a nemají z této činnosti žádný příjem. Tato praxe je sice podvodem a jako podvod by měla být také postihována, protože v případě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr se nelze opírat o skutečnost, že zaměstnavatel nemusí zaměstnanci přidělovat práci. I přesto se navrhuje pro zhodnocení, zda je osoba v hmotné nouzi, v zákoně specifikovat, že osoba musí mít příjem z pracovního nebo obdobného vztahu, resp. že osobou v hmotné nouzi není osoba, která nemá tento příjem.

K bodu 3

V souvislosti s předchozím bodem je tedy opodstatněné, že osoba, která za pomoci fingovaného pracovněprávního vztahu chce získat dávky pomoci v hmotné nouzi, aniž by se aktivně snažila hledat vhodné zaměstnání, bude označena za osobu, která není v hmotné nouzi. Zároveň musí ale zákon reagovat na situace, že osoby, kterým zaměstnavatel protiprávně nevyplatil mzdu, plat nebo odměnu za práci, by měly být nadále uznány osobami v hmotné nouzi. Tyto osoby vykonávaly závislou činnost, snažily se získat prostředky k úhradě svých životních potřeb aktivní činností, není proto důvod, aby byly v horším právním postavení než ostatní pracující, jimž byla mzda, plat nebo odměna za práci řádně vyplacena, či nezaměstnaní vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání. Proto se také navrhuje, aby tyto osoby byly dále ex lege považovány za osoby v hmotné nouzi, pokud jim zaměstnavatel v rozporu s ustanovením § 141 odst. 1 nebo § 144 zákoníku práce řádně nevyplatil odměnu za vykonanou práci. Pokud by dále nastala i jiná situace, kdy osoby nebudou mít příjem z výdělečné činnosti, ale nebude to vinou těchto osob a bude tato skutečnost prokazatelná a odůvodněná, má orgán pomoci v hmotné nouzi nadále možnost podle § 3 odst. 3 tuto osobu za osobu v hmotné nouzi považovat a podmínku příjmu u ní nevyžadovat.

K bodu 4

Okruh společně posuzovaných osob se pro doplatek na bydlení navrhuje stanovovat obdobně, jako je tomu u příspěvku na živobytí, tzn. podle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů (toto pravidlo je zakotveno v § 2 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi). Tím se zjednoduší administrativa orgánu pomoci v hmotné nouzi, protože postačí vždy určit okruh společně posuzovaných osob u jedné z opakujících se dávek pomoci v hmotné nouzi.

Dále se navrhuje možnost orgánu pomoci v hmotné nouzi vyloučit z okruhu společně posuzovaných osob ty osoby, které fakticky byt, ubytovací zařízení či jiný než obytný prostor společně s žadatelem o dávku neužívají, tzn., bydlí někde jinde.

Možnost vyloučení může také nastat v případě, kdy osoby spolu sice užívají byt, ubytovací zařízení nebo jiný než obytný prostor, ale ne hospodaří spolu a nemají vůči sobě vyživovací povinnost (jsou k sobě tzv. osobami jinými). Pokud tuto skutečnost osoby prokážou, může je také orgán pomoci v hmotné nouzi vyloučit.

V konečném důsledku tento návrh znamená, že společně s žadatelem o dávku budou posuzovány osoby, které společně s ním užívají byt, ubytovací zařízení nebo jiný než obytný prostor a mají k sobě vzájemnou vyživovací povinnost nebo společně hospodaří. Je nutné si uvědomit, že okruh společně posuzovaných osob se v novele u doplatku na bydlení navrhuje posuzovat obdobně jako u příspěvku na živobytí v současné době. To znamená, že se u obou dávek bude vycházet ze zákona o životním a existenčním minimu, kde je společné posuzování osob určeno právě principem vyživovací povinnosti nebo společným užíváním bytu a společným hospodařením.

Návrh novely nepřináší žádné novum, co se týká prokazování skutečností, že osoby společně neužívají byt a společně ne hospodaří. Již nyní je tato úprava zakotvena v zákoně a v praxi se uplatňuje bez problémů. Žadatel o dávku tuto skutečnost může prokázat např. tím, že osobu nemá přihlášenou ke službám spojených s užíváním bytu, osoba má nájemní smlouvu

k jinému bytu, s osobou nemá společně potraviny, hygienické potřeby a další věci v bytě, sousedé potvrdí, že osoba se v bytě nezdržuje, pošta potvrdí, že osoba neužívá tuto adresu. Naopak výčtem přesných skutečností v souvislosti s tímto prokazováním by mohlo dojít k poškození žadatele, protože by nemusely být postihнутy všechny skutečnosti, které by postačily k prokázání, aby osoby se žadatelem nebyly společně posuzovány. Je nutné vzít v potaz, že systém pomoci v hmotné nouzi je postaven na principech správního uvážení, aby bylo možné reagovat na různé situace, které mohou v životě občana nastat a které nelze přesně stanovit právní normou.

V případě, že jeden byt, ubytovací zařízení nebo jiný než obytný prostor bude užívat více osob, které společně nebudou hospodařit či k sobě nebudou mít vyživovací povinnost a tím pádem nebudou společně posuzované, navrhuje se princip, že se výše odůvodněných nákladů na bydlení pro účely příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení určí podílem těchto osob, jako by tyto osoby byly společně posuzované. Tím se zamezí přeplácení nákladů na bydlení v jednom bytě, v ubytovacím zařízení nebo v jiném než obytném prostoru a také se zachová pravidlo, že v součtu takto určených výší odůvodněných nákladů na bydlení bude poskytnut pouze jeden doplatek na bydlení na jeden byt, ubytovací zařízení či jiný než obytný prostor. Dalším zamezením přeplácení nákladů na bydlení u ubytovacích zařízení a jiných obytných prostorů je zavedení maximální možné hranice výše odůvodněných nákladů na bydlení u těchto forem bydlení do výše 90% normativních nákladů na bydlení (viz bod 22).

Pro jasnější představu se uvádí příklad:

- V Praze se do jedné místnosti v ubytovně, která splňuje podle orgánu ochrany veřejného zdraví hygienické normy, nastěhují nezávisle na sobě 3 osoby, jež se spolu do té doby neznaly. Náklady na ubytování, které jim majitel ubytovny určí, pro každého činí 6 000 Kč měsíčně, dohromady za pokoj tedy 18 000 Kč za měsíc. Jedna z těchto osob požádá o příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení. Zároveň požádá o vyloučení ostatních dvou osob z okruhu společně posuzovaných osob a prokáže skutečnost, že s těmito osobami nehospodaří. Hodnocení nároku a výše dávek se tedy bude odvíjet jen od údajů žadatele (např. budou se hodnotit jeho příjmy, majetkové a sociální poměry), avšak odůvodněné náklady na bydlení se určí v poměru všech tří osob, jako by byly všechny tři osoby společně posuzované. Tzn., že odůvodněné náklady na bydlení v tomto případě budou u žadatele o dávky tvořit jednu třetinu celkových uznaných nákladů na bydlení pro tuto místnost v ubytovně. Jestliže tedy orgán pomoci v hmotné nouzi určí, že výše odůvodněných nákladů na bydlení pro tuto místnost, kterou užívají tři osoby, je 90 % normativních nákladů na bydlení podle státní sociální podpory, tzn. $15\,096 \times 0,9 = 13\,586$ Kč, bude výše odůvodněných nákladů na bydlení u žadatele činit 4 529 Kč ($13\,586 / 3 = 4\,529$). Odůvodněné náklady na bydlení ve výši 4 529 Kč budou pak zhodnoceny pro nárok a výši doplatku na bydlení a příspěvku na živobytí.

Pokud požádá o dávky pomoci v hmotné nouzi další osoba z této místnosti, bude se pro určení výše odůvodněných nákladů na bydlení postupovat stejně jako u osoby první.

V současné době, pokud by se vycházelo z aktuálního znění zákona o pomoci v hmotné nouzi, by se mohla jako výše odůvodněných nákladů na bydlení aplikovat výše, která je v Praze normativními náklady na bydlení určena pro jednotlivce v částce

7 711 Kč a tak by bylo možné započíst každému žadateli tuto částku a náklady na bydlení v případě výše uvedených 3 osob na pokoji by se mohly vyšplhat v součtu až na 23 133 Kč za jeden pokoj.

I když jedním z cílů tohoto návrhu je efektivní vynakládání prostředků ze státního rozpočtu, což tato úprava rozpočítávání odůvodněných nákladů na bydlení na všechny osoby užívající jeden byt, ubytovací zařízení či jiný než obytný prostor naplňuje, je nutné upravit v zákoně i situace, kdy není možné zjistit celkové náklady na bydlení pro celý byt, ubytovací zařízení nebo jiný než obytný prostor, protože tato ubytování užívají i další osoby, které nejsou se žadatelem v okruhu společně posuzovaných osob, a nelze tedy od nich zjišťovat potřebné údaje. Jako vhodné řešení se nabízí započtení stejných nákladů na bydlení jako u srovnatelného bytu či srovnatelného ubytovacího zařízení nebo jiného než obytného prostoru, a to u bytů z fiktivní výše nákladů na bydlení odvozených z částky normativních nákladů na bydlení podle počtu osob v bytě dle zákona o státní sociální podpoře a u ubytovacího zařízení a u jiného než obytného prostoru z částky odůvodněných nákladů na bydlení podle § 34 písm. d) zákona o pomoci v hmotné nouzi (viz bod 22). Pokud by skutečné náklady na bydlení byly nižší, vycházel by orgán pomoci v hmotné nouzi z těchto nižších nákladů na bydlení.

K bodu 5

Navrhuje se zvýhodnění zápočtu dávek z důchodového pojištění, a to započítáváním tohoto příjmu pouze z 80 % a ne ze 100 %, jak je tomu v současné době. Bude se tak k dávkám důchodového pojištění přistupovat obdobně jako k dávkám v nezaměstnanosti a k dávkám nemocenského pojištění. Tato úprava je zacílena především na osamělé důchodce.

K bodu 6

Zavedení hygienických norem a standardů kvality bydlení se negativně odrazí i na výši příspěvku na živobytí osob, které budou užívat podstandardní bydlení, protože do přiměřených nákladů na bydlení se započítávají pouze odůvodněné náklady na bydlení dle § 34 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Proto se navrhuje u osob užívajících podstandardní bydlení zakotvit fikci, že pro účely příspěvku na živobytí se budou náklady na bydlení v podstandardním bydlení započítávat až do 75 % normativních nákladů na bydlení podle zákona o státní sociální podpoře jako přiměřené náklady na bydlení, pokud osoba nebude mít možnost bydlet v jiné nemovitosti. V konečném důsledku toto opatření znamená, že se skoro ve všech těchto případech, kde osoby budou mít započitatelný příjem, bude od tohoto příjmu pro účely příspěvku na živobytí odečítat 30 % (v Praze 35 %) tohoto příjmu.

K bodu 7

Napravuje se legislativně-technické pochybení, které bylo způsobeno přijetím zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., o změně daňových zákonů v souvislosti s rekodifikací soukromého práva a o změně některých zákonů.

K bodu 8

Legislativně-technická úprava v souvislosti s modifikací některých ustanovení v zákoně o životním a existenčním minimu ohledně započitatelného příjmu pro účely dávek pomoci v hmotné nouzi.

K bodu 9

Dávka mimořádné okamžité pomoci má reagovat na aktuální okamžitou situaci žadatele, a proto se jeví nevhodné posuzovat příjem při podání žádosti o tuto dávku za období kalendářního měsíce předcházejícího aktuálnímu kalendářnímu měsíci. Navrhuje se tedy, aby byl příjem pro dávku mimořádné okamžité pomoci hodnocen v aktuálním kalendářním měsíci, tzn. v měsíci podání žádosti.

K bodu 10

Je nutné přesně specifikovat rozhodné období u příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení, a to v měsíci podání žádosti o dávku a v průběhu poskytování dávky. V současné praxi je obrovský problém při posuzování podmínek nároku při podání žádosti o opakující se dávky, protože podle zákona o pomoci v hmotné nouzi se některé podmínky hodnotí za kalendářní měsíc předcházející měsíci podání žádosti a některé se hodnotí za měsíc, v němž byla podána žádost. Proto se navrhuje, že v měsíci, v němž byla podána žádost o dávku, bude rozhodující den podání žádosti, a zda osoba (osoby společně posuzované) v tento den plní podmínky nároku. Pokud by v tento den osoba (společně posuzované osoby) podmínky pro nárok na opakující se dávky nesplnila a splnila podmínky až po dni, kdy uplatnila žádost, může jí nárok vzniknout podle § 38 odst. 3 zákona o pomoci v hmotné nouzi od prvního dne následující kalendářního měsíce. Tím se také zamezí zbytečná administrativa, kdy dávka nemusí být rozhodnutím nepřiznána, a osoba tak nemusí znovu žádat o dávku následující měsíc. Ponechává se ale rozhodné období pro zjišťování příjmu při uplatnění žádosti o opakující se dávku, a tím je období tří kalendářních měsíců předcházejících měsíci podání žádosti. Zároveň se ponechává možnost uplatnění podstatného poklesu příjmu v případě podání žádosti o dávku.

V průběhu pobírání opakujících se dávek se navrhuje zachovat rozhodné období pro zjišťování všech skutečností, které se pro nárok a výši dávek hodnotí, za předcházející kalendářní měsíc měsíci aktuálnímu.

Zároveň se specifikuje rozhodné období u mimořádné okamžité pomoci, kdy v celém § 10 chybí ustanovení, za jaké období se zjišťuje (s výjimkou příjmu a skutečnosti, zda není osoba neodůvodnitelnou zátěží systému pomoci v hmotné nouzi) plnění ostatních podmínek v případě podání žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc, proto je potřeba tuto skutečnost v zákoně upravit.

K bodu 11

Rozšiřuje se hodnocení zvýšení příjmu vlastním přičiněním (uplatnění nároků a pohledávek, využití majetku) i na doplatek na bydlení. Není důvod, aby se zvýšení příjmu vlastním přičiněním hodnotilo pouze pro účely příspěvku na živobytí. I v rámci doplatku na bydlení může mít vliv na tuto dávku např. vlastnictví majetku.

K bodu 12

S ohledem na dále uvedený odkaz, který je obsažen v § 33 odst. 3, se zakotvuje, k jakým skutečnostem se přihlíží při hodnocení přiměřeného bydlení ve spojení s drobnou terminologickou úpravou.

K bodu 13

Stávající dikce tohoto ustanovení v souvislosti se zahájením posuzování možnosti využití movitého nebo nemovitého majetku pro zvýšení příjmu vlastním přičiněním odporuje ustanovení § 3 odst. 4 a § 26 zákona o pomoci v hmotné nouzi, kde se s hodnocením využití případného majetku počítá již při podání žádosti. Proto je tato dikce v zákoně o pomoci v hmotné nouzi nesmyslná a také ji nelze v praxi použít.

K bodu 14

Legislativně-technická úprava v souvislosti s novým občanským zákoníkem. Část věty za středníkem, která odkazuje na úpravu vyživovací povinnosti ve zrušeném zákoně o rodině, by měla být zcela vypuštěna, neboť není třeba zvláště odkazovat na to, že nově jsou jednotlivé druhy vyživovací povinnosti upraveny v novém občanském zákoníku. V případě neprovdané matky již nový občanský zákoník nehovoří o „příspěvku na výživu“ jako stávající zákon o rodině, ale o výživném pro neprovdanou matku (viz § 920 odst. 1 a § 922 odst. 2 nového občanského zákoníku). Uvedená změna v úpravě § 13 odst. 1, která je nezbytná s ohledem na nový občanský zákoník, nebyla zahrnuta v doprovodné novelizaci zákona o pomoci v hmotné nouzi, která je s účinností od 1. 1. 2014 provedena zákonem č. 303/2013 Sb. (část šedesátá třetí).

K bodu 15

Legislativně-technická úprava v souvislosti s navrhovaným bodem 3.

K bodu 16

V § 24 je zakotveno určování částky živobytí pro jednotlivé skupiny osob. U nezaopatřených dětí činí podle odst. 1 písm. a) tohoto paragrafu částka živobytí vždy částku životního minima, popřípadě navýšenou z důvodu dietního stravování. Tato částka živobytí by pro nezaopatřené děti měla být také jasně specifikována i v situaci, kdy jim je poskytována zdravotní péče ve zdravotnickém zařízení po celý kalendářní měsíc. I když je tato situace již v současné době takto aplikována, praxe požaduje jasné zakotvení tohoto pravidla.

K bodům 17 až 19

Zákonná úprava, že osoby, které si nezvyšují příjem vlastním přičiněním (uplatněním pohledávek a nároků nebo využitím majetku), nejsou osobami v hmotné nouzi, je jedním ze základních principů systému pomoci v hmotné nouzi, a to už od jeho účinnosti, tzn. od roku 2007. Orgán pomoci v hmotné nouzi stanoví osobám určitou lhůtu, dokdy si mají zvýšit příjem vlastním přičiněním (pokud má osoba tuto možnost, jinak orgán pomoci v hmotné nouzi tuto skutečnost po osobách nevyžaduje), a pokud tyto osoby nereflktují, dávka pomoci v hmotné nouzi jim je odejmuta. Od roku 2012 se tento princip specifikoval u situace, kdy osoba nevyužije majetek. Návrh novely tuto úpravu rozšiřuje i na uplatnění pohledávek a nároků. V praxi se tento princip osvědčil a motivuje osoby v hmotné nouzi, aby nejdříve využily svoje vlastní zdroje či další možné zdroje a teprve poté byly podporovány státem v rámci systému pomoci v hmotné nouzi.

Je tedy vhodné tento princip zavést také pro hodnocení možnosti uplatnění nároků a pohledávek a zároveň dát možnost osobě, pokud si i během této doby nakonec začne uplatňovat pohledávky či nároky nebo využívat majetek, aby mohla být opět ve stavu hmotné nouze. Jelikož se tato osoba může i v této lhůtě do stavu hmotné nouze opět dostat, navyšuje se tato lhůta z 3 měsíců na 6 měsíců.

Zároveň je potřeba nahradit v situaci, kdy osoba nevyužívá ke zvýšení příjmu vlastním přičiněním majetek a z tohoto důvodu přestane být osobou v hmotné nouzi, odkaz na § 3 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi za odkaz na § 3 odst. 1 písm. c) zákona o pomoci v hmotné nouzi. § 3 odst. 1 písm. c) zákona o pomoci v hmotné nouzi totiž upravuje, že osoba není osobou v hmotné nouzi, protože prokazatelně neprojevuje dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním.

K bodu 20

Obecné podmínky nároku na doplatek na bydlení zůstávají zachovány, pouze je nutné nově vymezit i osoby, které budou užívat byt, ale nebudou v roli nájemců, ale např. podnájemníků či budou užívat věcné břemeno. Jestliže tedy budou osoby užívat byt, bude potřeba, aby jim mohl vzniknout nárok na doplatek na bydlení, aby měly k bytu nějaký právní vztah, což musí doložit písemnou smlouvou či jiným písemným dokladem.

V zákoně se doporučuje upravit situaci, kdy příjemce doplatku na bydlení zemře, a jelikož byl vlastníkem nemovitosti, probíhá dědické řízení k nemovitosti, a osoby, které s ním byly společně posuzovány se tak ocitnou mimo právní vztah k této nemovitosti, ale pořád tuto nemovitost užívají a potřebují hradit náklady na bydlení (služby, energie).

V souladu s novým občanským zákoníkem se bude přihlížet k právnímu vztahu oprávněné osoby k prostoru bydlení a zároveň dojde k odlišení prostorů určených primárně na bydlení (bytů) od ostatních. Tzn., že nově budou specifikovány různé typy bydlení – bydlení v bytě, bydlení v ubytovacím zařízení a bydlení v jiném než obytném prostoru. Zvláštní postavení pak mají v návrhu pobytové sociální služby, kdy doplatek na bydlení zvyšuje dostupnost těchto služeb pro nejnižší příjmové skupiny obyvatel a podporuje jejich sociální začlenění a minimalizuje riziko sociálního vyloučení. Navrhuje se tak, aby pobytové sociální služby byly vždy brány za případ hodný zvláštního zřetele. Dále mají pobytové sociální služby dané svoje standardy, které se týkají také důstojného bydlení, proto není potřeba vymezovat jim normy a standardy další. Též se u pobytových sociálních služeb nebudou rozpočítávat odůvodněné náklady na bydlení v poměru osob užívající společně byt (místnost). Rovněž zůstává zachována možnost při výplatě dávky (shodně jako v případě pronajímatelů bytů) bez souhlasu příjemce dávky (uživatele služby) zaslat dávku přímo na účet poskytovatele sociální služby na základě smlouvy o poskytování pobytové sociální služby.

Jelikož s novou právní úpravou doplatku na bydlení bude podmínkou získání nároku na příspěvek na živobytí, a vždy se tedy bude nárok na příspěvek na živobytí hodnotit, je možné pro hodnocení nároku a výše doplatku na bydlení vycházet z částek živobytí, které byly použity pro hodnocení nároku na příspěvek na živobytí. Není tedy potřeba pravidla, že pokud není příspěvek na živobytí poskytován, činí částka živobytí osoby existenční minimum. Tato úprava je pak logická zvláště v situaci, kdy je možné mít nárok na doplatek na bydlení v případě, kdy osobě nebyl přiznán příspěvek na živobytí z důvodu, že příjem osoby a společně posuzovaných osob přesáhl částku živobytí osoby a společně posuzovaných osob, ale nepřesáhl 1,3násobek částky živobytí osoby a společně posuzovaných osob.

Pro určení 1,3násobku částky živobytí se také vychází z částek živobytí, které byly zohledněny při hodnocení nároku na příspěvek na živobytí, a ne z částek existenčního minima. Pokud by zůstala zachována současná právní úprava, dalo by se pravidlo 1,3násobku částky živobytí pro zachování nároku na doplatek na bydlení bez nároku na příspěvek na živobytí použít jen v minimální míře.

V zákoně se dále navrhuje doplnit, že v rámci doplatku na bydlení je osoba povinna aktivně si hledat takové bydlení, které pro ni bude přiměřené a vhodné, pokud takové bydlení již neužívá. Dále se navrhuje v zákoně povinnost této osoby požadavek na uplatnění žádosti o pomoc při hledání přiměřeného bydlení u obce, v níž má osoba trvalý pobyt nebo u obce, ve které se skutečně zdržuje. Obec má ze své podstaty a také podle zákona o obcích pečovat o své občany, a to i z hlediska otázky bydlení. Zároveň v rámci obcí v přenesené působnosti má fungovat sociální práce, jejímž hlavním cílem je vytvářet podmínky pro co nejlepší využití veřejných a soukromých zdrojů v řešení nepříznivé sociální situace osob nebo skupin osob a pozitivně působit na osoby či skupiny ohrožené sociálním vyloučením, a to i v oblasti bydlení. Omezení nároku na bydlení v důsledku odmítnutí nabídky přiměřeného bydlení je však v návrhu více konkretizováno a uvádí se alespoň demonstrativní výčet kritérií pro správní uvážení orgánu pomoci v hmotné nouzi. Pro tento postup svědčí i to, že dávková podpora doplatku na bydlení by měla mít dočasný charakter a motivovat osoby k trvalému řešení v podobě získání stabilního a přiměřeného bydlení. Samozřejmě, pokud osoba projevující aktivitu při hledání přiměřeného bydlení i s pomocí obce toto bydlení nenalezne, nárok na doplatek na bydlení dotčen nebude.

K bodu 21

Navrhuje se pro účely zákona o pomoci v hmotné nouzi definovat pojmy „byt“, „ubytovací zařízení“ a „jiný než obytný prostor“. Pro jasné vymezení a odlišení prostorů, ve kterých se bydlí, se částečně vychází ze specifikací podle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a vyhlášky č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavbu. Za byt se navrhuje považovat soubor obytných místností nebo jednu obytnou místnost, které splňují stavebně technické požadavky na trvalé bydlení podle stavebního zákona nebo jsou k tomuto účelu zkolaudovány jako byt. Pokud orgán pomoci v hmotné nouzi zjistí rozpor mezi nájemní/ubytovací smlouvou a nemovitostí, pokud není kolaudovaná pro daný účel, nebudou tak splněny podmínky dané zákonem o pomoci v hmotné nouzi pro nárok na dávku. Tímto se také zjednoduší administrace doplatku na bydlení.

Za jiný než obytný prostor se navrhuje považovat místo, u kterého je na základě smlouvy, rozhodnutí, nebo jiného právního titulu stanoveno, že tento prostor je určen pro bydlení, a který zároveň splňuje standardy kvality bydlení. Pro účely tohoto zákona se tedy navrhuje definovat standardy kvality bydlení jiného než obytného prostoru. Tyto kvalitativní požadavky byly vybrány z vyhlášky č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavbu, a jejich kontrolu bude provádět stavební úřad, do jehož kompetence tato problematika spadá. Úřad práce ČR na základě stanoviska stavebního úřadu vyhodnotí, zda lze doplatek na bydlení do takového prostoru poskytnout, zda je tedy tento prostor vhodný pro bydlení osob.

Za ubytovací zařízení se navrhuje považovat takové zařízení, kde je ubytování poskytováno na dobu delší než dva měsíce v období šesti měsíců po sobě jdoucích a které zároveň splňuje podmínky uvedené v zákoně o ochraně veřejného zdraví. Kontrolu hygienických norem bude provádět orgán ochrany veřejného zdraví, do jehož kompetence tato problematika spadá. Úřad

práce ČR na základě stanoviska tohoto vyhodnotí, zda lze doplatek na bydlení do takového ubytovacího zařízení poskytnout, zda je toto zařízení vhodné pro bydlení osob.

Finanční podporu státu prostřednictvím doplatku na bydlení je nezbytné navázat pouze na ubytovací zařízení a prostory vhodné k bydlení. To znamená, že u ubytovacích zařízení a prostor, které nejsou primárně určeny k bydlení, je nutno definovat kvalitativní požadavky pro tyto prostory. Tím se zajistí, že občan bude chráněn nejen z hlediska ochrany právního vztahu, ale i z hlediska vhodnosti objektu nebo prostoru k bydlení. Tyto kvalitativní požadavky se vztahují na všechny ubytovací zařízení a jiné než obytné prostory, tzn. i na prostory určené k ubytování (přechodnému nájmu), ve které se ubytovatel zavazuje poskytnout ubytovanému přechodně bydlení na ujednanou dobu nebo na dobu vyplývající z účelu ubytování v zařízení k tomu určeném.

Doplatek na bydlení tak nebude poskytován do objektů a prostorů, které budou nevyhovující k bydlení. Aby nehrozilo, že se osoby v těchto případech ocitnou bez střechy nad hlavou, bude se tato situace řešit ve spolupráci s obcí a dalšími zainteresovanými subjekty, aby těmto osobám bylo nalezeno náhradní přiměřené bydlení. Také orgán pomoci v hmotné nouzi v rámci dávkové pomoci bude mít možnost v odůvodněných případech, kdy osoby i po snaze najít si vyhovující bydlení takové bydlení nenajdou, poskytnout dávku mimořádné okamžité pomoci.

Bude povinností žadatele při řízení o žádosti o doplatek na bydlení doložit doklady (viz body 31 a 32), ze kterých bude orgán pomoci v hmotné nouzi moci vyhodnotit, zda vznikne nárok na dávku a v jaké výši. Orgán pomoci v hmotné nouzi může také požádat o tyto rozhodné údaje majitele jiného než obytného prostoru, který má povinnost je bezodkladně a bezplatně orgánu pomoci v hmotné nouzi poskytnout. Posuzování stavebně-technických parametrů bude probíhat také ve spolupráci orgánu stavebního dozoru (viz bod 33). Předpokládá se, že na daný objekt, pokud má mít smysl zkoumání dalších náležitostí, bude vydáno například kolaudační rozhodnutí. Již v současné době orgán pomoci v hmotné nouzi spolupracuje se stavebním úřadem, u kterého zjišťuje, zdali je prostor vhodný (zkolaudován) k bydlení. Pokud však orgán pomoci v hmotné nouzi nebude mít k dispozici tyto údaje, nemůže vyhodnotit nárok a výši doplatku na bydlení.

Jelikož nový občanský zákoník rozvolnil možnosti sjednání právních vztahů v oblasti bydlení, je potřeba ponechat v systému pomoci v hmotné nouzi v ojedinělých případech možnost poskytnout doplatek na bydlení i v situaci, jestliže je pronajata pouze část bytu (např. podnájem části bytu). I přes tuto skutečnost však zůstane zachováno pravidlo jedna dávka = jeden byt, protože se i v těchto situacích bude postupovat podle navrhovaného § 8 a rozpočítávání odůvodněných nákladů na bydlení v poměru všech osob užívajících jeden byt. Pokud by byl na daný byt poskytován příspěvek na bydlení, bude potřeba jej odečíst od nákladů na bydlení za celý byt, aby nedocházelo k přeplácení nákladů na bydlení v jednom bytě.

Možnost poskytnutí doplatku na bydlení se navrhuje také vlastníkovi, který bydlí ve stavbě pro rodinnou rekreaci, protože má tato stavba podobný charakter jako bydlení v bytě v rodinném domě a je mu i z pohledu veřejného stavebního práva nejbližší a zajišťuje lidský důstojný dlouhodobé bydlení.

K bodu 22

V zákoně o pomoci v hmotné nouzi je potřeba specifikovat odlišně maximální výše uznatelných odůvodněných nákladů na bydlení pro jednotlivé právní formy užívání bytů a jiných než obytných prostor. Tato specifikace je zásadní proto, aby se zřetelně oddělily preferované formy dlouhodobého standardního bydlení od forem přechodného bydlení v jiných než obytných prostorech. Cílem této úpravy je maximální přesun dlouhodobého či trvalého bydlení osob do bytů a využívání ubytovacích zařízení a jiných než obytných prostor pouze na nezbytně nutnou přechodnou dobu.

Stanovování odůvodněných nákladů na bydlení vychází částečně ze současné právní úpravy a zároveň z podnětů z praxe. U nájemní formy bydlení a u jiné než nájemní, družstevní nebo vlastnické formy bydlení (např. podnájem, věcné břemeno) se započítají do odůvodněných nákladů na bydlení nájemné v místě obvyklé plus služby a plus energie. U družstevní formy bydlení se započítají do odůvodněných nákladů na bydlení nájemné max. do výše srovnatelných nákladů na bydlení podle zákona o státní sociální podpoře plus služby a plus energie. U vlastnické formy bydlení se započítají do odůvodněných nákladů na bydlení služby plus energie a např. u společenství vlastníků lze do odůvodněných nákladů na bydlení také započíst nájemné max. do výše srovnatelných nákladů na bydlení podle zákona o státní sociální podpoře. U ubytovacího zařízení a jiného než obytného prostoru se započítají nájemné plus služby a plus energie, a to do výše, která je v místě obvyklá, maximálně však do výše 90 % normativních nákladů na bydlení podle zákona o státní sociální podpoře. Nižší výše než 100 % normativních nákladů byla určena, protože nebytové prostory nemohou být dražší než prostory bytové a ze státních prostředků se mají podporovat hlavně prostory určené k vhodnému a trvalému bydlení.

Specifickou úpravu odůvodněných nákladů na bydlení je nutno stanovit rovněž v případě uživatelů rezidenčních sociálních služeb. U těchto služeb se navrhuje započítávat tyto náklady maximálně do výše 100 % normativních nákladů na bydlení podle zákona o státní sociální podpoře.

K bodu 23

V systému pomoci v hmotné nouzi se rozhodné skutečnosti pro nárok a výši dávky hodnotí za předcházející kalendářní měsíc, protože jsou všechny skutečnosti nepochybné. Není tedy důvod pro výši doplatku na bydlení hodnotit odůvodněné náklady na bydlení za aktuální kalendářní měsíc a diferencovat se tak od ustanovení, které upravuje rozhodné období (viz bod 10). Také v současné praxi je problematické vyhodnocování odůvodněných nákladů na bydlení pro účely doplatku na bydlení za aktuální kalendářní měsíc a také tato skutečnost zdržuje vyhodnocování dávky.

K bodu 24

Jelikož je systém pomoci v hmotné nouzi poslední záchranná sociální síť v České republice, neposkytnutím doplatku na bydlení by osoby neměly finanční prostředky na úhradu spojených s bydlením a mohly by se ocitnout na ulici. Nově se v tomto ustanovení zakotvuje informační povinnost krajské pobočky Úřadu práce o poskytování doplatku na bydlení do ubytovacího zařízení nebo jiného než obytného prostoru za účelem řešení bytové situace dotčené osoby formou sociální práce. Zrušuje se též časové omezení poskytování doplatku na bydlení.

K bodu 25

V současné době není v zákoně upravena situace, když příjemce opakujících se dávek přestane plnit podmínky pro nárok na dávky a jsou s ním ještě posuzovány další osoby, které nárok na dávky neustále plní. Dávka se tak odejímá a musí o ni znovu požádat někdo z okruhu společně posuzovaných osob, který podmínku nároku na opakující se dávky plní. Tímto je zbytečně administrativně zatížen jak orgán pomoci v hmotné nouzi, tak klient. Proto se navrhuje uvedenou skutečnost v zákoně upravit. Dále se navrhuje upravit pouze pro doplatek na bydlení pro tuto situaci, že jestliže účastník řízení, který přestal plnit podmínky nároku na dávku, ale má právní vztah k bytu, ubytovacímu zařízení nebo jinému než obytnému prostoru (např. je nájemcem, vlastníkem) a společně posuzovaná osoba tento právní vztah formálně nesplní (není např. nájemcem, vlastníkem), že se na tuto osobu pohlíží, jakoby tuto podmínku plnila.

K bodu 26

Informační povinnost krajské pobočky Úřadu práce ČR se doplňuje v návaznosti na nové znění § 35a.

K bodům 27 a 28

Jelikož důkazní prostředky pro vyhodnocení nároku na dávky pomoci v hmotné nouzi mohou zkoumat i zaměstnanci orgánu pomoci v hmotné nouzi, kteří nejsou kvalifikováni jako sociální pracovníci, je potřeba přesněji definovat šetření v místě, kde žadatel či příjemce dávky bydlí, aby nebyl tento pojem zaměňován s pojmem „sociální šetření“, který se užívá při sociální práci.

K bodu 29

V současné době jsou účastníky řízení, jestliže jde o přeplatek na dávce, všechny osoby společně posuzované se žadatelem o dávku nebo jejím příjemcem bez výjimky. V praxi to znamená, že jsou účastníky řízení také společně posuzované děti anebo osoby, které přeplatek nezavinily. Navrhovaným opatřením se tak usnadní administrativa a účastníky řízení budou jen ty osoby společně posuzované, které nesou vinu na skutečnosti, že vznikl přeplatek. Obdobně se již v současné době postupuje v systému státní sociální podpory, kde se tento postup osvědčil.

K bodu 30

Legislativně-technická úprava.

K bodu 31

V návaznosti na úpravu okruhu společně posuzovaných osob a zjišťování odůvodněných nákladů na bydlení v poměru osob, které fakticky užívají byt, ubytovací zařízení nebo jiný než obytný prostor, je potřeba dát povinnost žadateli o dávku v žádosti uvést, kolik takových osob v bytě, ubytovacím zařízení nebo v jiném než obytném prostoru se žadatelem bydlí.

K bodu 32

Jelikož se navrhuje pro určení odůvodněných nákladů na bydlení zjišťování nových skutečností, je potřeba také doplnit doklady, které musí žadatel o dávku k žádosti doložit. Orgán pomoci v hmotné nouzi může také vyzvat na základě § 50 další subjekty ohledně předání rozhodných údajů. Tyto subjekty mají pak povinnost potřebné rozhodné údaje bezodkladně a bezplatně orgánu pomoci v hmotné nouzi poskytnout. Pokud tak neučiní, lze tuto skutečnost vyhodnotit jako správní delikt a orgán pomoci v hmotné nouzi může těmto subjektům uložit pokutu. Pokud však orgán pomoci v hmotné nouzi nebude mít k dispozici tyto údaje, nemůže vyhodnotit nárok a výši doplatku na bydlení.

K bodu 33

Ohledně technických parametrů – standardů kvality bydlení – orgán pomoci v hmotné nouzi spolupracuje se stavebním úřadem. Stavební úřad na žádost poskytuje orgánu pomoci v hmotné nouzi údaje, zda jiný než obytný prostor vyhovuje vybraným standardům kvality bydlení (viz bod 21).

K bodu 34

Navrhovaná úprava směřuje k posílení právní jistoty žadatele o dávku ve správním řízení též v případech, kdy návrhu není zcela vyhověno, co do požadovaného rozsahu.

K čl. II – přechodným ustanovením

K bodům 1 až 6

Je potřeba stanovit přechodná ustanovení, odkdy se nový návrh zákona bude vztahovat i na již poskytované dávky pomoci v hmotné nouzi. Ponechává se orgánu pomoci v hmotné nouzi lhůta 3 měsíců od účinnosti novely, dokdy má zahájit přehodnocení nároku a výše dávek.

Rozběhnutá správní řízení, která nebyla dokončena do účinnosti novely, se dokončí podle dosavadní právní úpravy. Zároveň bude metodicky orgánu pomoci v hmotné nouzi doporučeno, aby v tomto řízení již také rovnou přehodnotil dávku za měsíce, kdy novela již účinná byla.

Také se navrhuje dostatečně dlouhá doba, odkdy se začnou posuzovat ve spolupráci se stavebními úřady standardy kvality bydlení a ve spolupráci s orgány ochrany veřejného zdraví hygienické normy již u přiznaných dávek pomoci v hmotné nouzi s tím, že orgán pomoci v hmotné nouzi bude mít povinnost příjemce dávek informovat o této skutečnosti. Zároveň bude dána orgánu pomoci v hmotné nouzi povinnost, pokud ze své činnosti či na základě kontroly stavebního úřadu nebo orgánu ochrany veřejného zdraví zjistí, že jiný než obytný prostor nebo ubytovací zařízení nesplňuje standardy kvality bydlení či hygienické normy, informovat o této skutečnosti vlastníka, pronajímatele či ubytovatele takového objektu. Těmito opatřeními mají tak příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi zajistit podmínky pro splnění nároku na doplatek na bydlení a zároveň tuto možnost mají i vlastníci, pronajímatelé či ubytovatelé jiných než obytných prostorů.

K části druhé

K čl. III

K bodům 1 až 10, 15 a 17 až 19

Zákonným opatřením Senátu č. 344/2013 Sb., o změně daňových zákonů v souvislosti s rekodifikací soukromého práva a o změně některých zákonů, došlo v zákoně č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, k úpravě některých příjmů (jejich přesunu do jiných ustanovení, zakotvení dalších druhů příjmů), které se započítávají do rozhodného příjmu pro nárok na dávky státní sociální podpory. Vzhledem k tomu, že zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, váže v § 5 stanovené příjmy na odkazy v zákoně o daních z příjmů, došlo výše uvedenou novelou od 1. 1. 2014 k nesouladu mezi zákonem o daních z příjmů a zákonem o státní sociální podpoře. V návaznosti na tyto a další navrhované změny v aktuální předkládané novele zákona o daních z příjmů, je nutné upravit příjmy v § 5 zákona o státní sociální podpoře tak, aby korespondovaly s předmětným zákonem.

V souvislosti s výše uvedenou změnou a přečíslováním předmětných nových znění bodů v § 5 odst. 1 písm. a) a b) je nezbytné upravit rovněž řadu odkazů na tato ustanovení v dalším textu zákona. Dochází rovněž k terminologickým posunům ohledně dávek nemocenského a důchodového pojištění, které vycházejí ze stávající praxe, a proto se termín, kdy byly plátcem tyto dávky zaúčtovány, mění na termín, kdy byly plátcem vyplaceny.

K bodu 11

Podle § 744 občanského zákoníku může ten z manželů, který není vlastníkem domu či bytu, užívat dům nebo byt na základě práva bydlení odvozeného od vlastnického práva k domu či bytu druhého manžela. Opustí-li manžel – vlastník domu či bytu – rodinnou domácnost (odhlásí si také trvalý pobyt), přičemž druhý z manželů bydlí nadále v domě či v bytě například s dětmi, nemůže si tento druhý manžel žádat o příspěvek na bydlení. Reálně se tak druhý manžel s dětmi může ocitnout ve finanční tísní. Pro účely těchto situací je třeba umožnit druhému z manželů získání nároku na příspěvek na bydlení. Je třeba současně zakotvit podmínku, že na příspěvek na bydlení na stejný dům či byt si nepožádá vlastník domu či bytu tak, aby nebyl příspěvek na bydlení vyplácen duplicitně na tytéž náklady na bydlení. Stejně doplnění je navrhováno v případě podmínek nároku na doplatek na bydlení.

K bodu 12

V souladu s novým občanským zákoníkem je nutné přesně vymezit pojem byt, protože pouze vlastnictví nebo nájemní vztah k bytu bude i nadále zakládat nárok na příspěvek na bydlení. Jiné právní vztahy k bytu nebo bydlení v ubytovacích zařízeních a v jiných než obytných prostorech bude řešit pouze doplatek na bydlení ze systému pomoci v hmotné nouzi. Pro vymezení pojmu byt, je převzata definice bytu z vyhlášky č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavbu. Definice bytu je stejná jako v systému pomoci v hmotné nouzi.

K bodu 13

Navrženou úpravou dochází ke zpřesnění definice nákladů na bydlení, které se započítávají pro nárok na příspěvek na bydlení a zároveň se používají i při výpočtu výše dávky. Úprava se dotkne případů, kdy je rozdílné datum vzniku právního vztahu k bytu a data hlášení k trvalému pobytu v tomto bytě a případů, kdy se sestěhuje více osob z různých bytů (a případně různých okruhů společně posuzovaných osob) do nové společné domácnosti. V těchto případech nebylo vždy zřejmé, které náklady uhrazené v rozhodném období mohou být uznány.

Co se týče obecně přístupu určitých skupin osob k příspěvku na bydlení, § 3 upravuje obecně vstup do systému státní sociální podpory – kdo může o dávky požádat. § 24 a následující poté upravují věcné podmínky příspěvku na bydlení. Mezi jednu z nich patří, že osoba, která žádá o příspěvek na bydlení, musí být v bytě hlášena k trvalému pobytu. Co se týče osob, které jsou kryty přímo použitelným předpisem, tedy v případě příspěvku na bydlení Nařízením č. 492/2011, ty se do systému dostávají „automaticky“ (za pomoci ustanovení § 1 odst. 3 – přímá aplikovatelnost Nařízení). Ustanovení o trvalém pobytu se tedy na ně nevztahují. Metodickým výkladem je pak ošetřeno, že tyto osoby nemusí být v bytě hlášeny k trvalému pobytu, ale musí mít nějaký právní titul, který je opravňuje v bytě pobývat, obvykle to bývá nájemní smlouva.

K bodu 14

Příspěvek na bydlení je poskytován do standardní formy přiměřeného bydlení a jeho neposkytnutím by se osoby mohly dostat do stavu hmotné nouze a také by tato skutečnost vedla k situaci, že by osoby neměly finanční prostředky na úhradu standardního bydlení a mohlo by docházet k jejich přesunu do nestandardního bydlení. Proto se navrhuje zrušení časového omezení poskytování příspěvku na bydlení.

K bodu 16

Legislativně-technická úprava textu v návaznosti na vypuštění ustanovení § 27a ve spojení s gramatickou úpravou textu.

K čl. IV – přechodné ustanovení

Je potřeba stanovit přechodné ustanovení, odkdy se poprvé upravené příjmy započtou pro účely dávek státní sociální podpory.

K části třetí

K čl. V

K bodu 1

Jelikož se okruh společně posuzovaných osob zjišťuje pro dávky pomoci v hmotné nouzi podle zákona o životním a existenčním minimu, je potřeba sjednotit určité postupy. V tomto případě se jedná o situaci, kdy jsou osoby k sobě tzv. jinými a prokazují, že spolu trvale nežijí

a ne hospodaří, aby nebyly společně posuzované. Obdobná úprava je také v zákoně o pomoci v hmotné nouzi.

K bodu 2

Sjednocuje se definice bytu, která je upravena v zákoně o pomoci v hmotné nouzi a v zákoně o státní sociální podpoře. Nelze připustit, aby v rámci sociálního zabezpečení byla definice bytu upravena v každém zákoně jinak.

K bodům 3 a 4

V souvislosti s přesunem některých položek do § 6 odst. 9 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ke kterým došlo od 1. ledna 2014 v důsledku přijetí zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., o změně daňových zákonů v souvislosti s rekodifikací soukromého práva a o změně některých zákonů, je nezbytné odpovídajícím způsobem uspořádat rovněž systematiku zákona o životním a existenčním minimu.

K bodům 5 a 6

Napravuje se legislativně-technické pochybení, které bylo způsobeno přijetím zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., o změně daňových zákonů v souvislosti s rekodifikací soukromého práva a o změně některých zákonů.

K části čtvrté

K čl. VI

Legislativně-technická úprava v návaznosti na zrušení institutu karty sociálních systémů.

K části páté

K čl. VII

K bodům 1 až 4

Navrhuje se rozšířit požadavky ohledně provozního řádu, které orgánu ochrany veřejného zdraví předkládají osoby poskytující dlouhodobější ubytování v ubytovacích zařízeních, aby toto dlouhodobější ubytování bylo vhodné pro takové užívání. Zároveň se navrhuje možnost orgánu ochrany veřejného zdraví uložit odstranění závad, které se při dodržování provozního řádu vyskytnou. Toto opatření má návaznost na navrhovanou novelu zákona o pomoci v hmotné nouzi, kdy bude možné vyplácet doplatek na bydlení pouze do ubytovacího zařízení, které bude mít schváleno tento provozní řád. Proto se navrhuje povinnost orgánu ochrany veřejného zdraví spolupracovat a poskytovat informace Úřadu práce ČR.

K čl. VIII – přechodnému ustanovení

Je potřeba stanovit přechodné ustanovení, odkdy osoby budou muset provozní řád předkládat a ponechat jim tak pro plynulou realizaci této povinnosti dostatečnou dobu.

K části šesté

K čl. IX

Z důvodu plynulé realizace změn uvedených v návrhu zákona a z důvodu seznámení všech subjektů dotčených touto novelou s jejím zněním je navrhována jeho účinnost od 1. 1. 2015, s výjimkou novely ustanovení, kterou se napravuje legislativně-technické pochybení, které bylo způsobeno přijetím zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., o změně daňových zákonů v souvislosti s rekodifikací soukromého práva a o změně některých zákonů, kde je vhodná neprodlená účinnost.

V Praze dne 2. července 2014

předseda vlády

Mgr. Bohuslav Sobotka v. r.

ministerně práce a sociálních věcí

Mgr. Michaela Marksová v. r.